Leto IV., štev. 102 | V Ljubljani, torek dne 1. maja 1923 | Poštnina pavšalirana. Posamezna štev. stane 1·50 Din

Izhaja ob 4 zjutraj.
Stane mesečno 12·50 Din
za inozemstvo 25·— „
neobvezno
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/I.
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:
Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36
Podružnice:
Maribor, Barvarska ul. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandrova c.
Račun pri poštn. čekov. zavodu štev. 11.842.

Vsled praznovanja 1. maja izide prihodnja številka «Jutra» še le v četrtek

Ljubljana, 30. aprila.

Samoradikalski režim, pod katerim je ječala država od začetka decembra naprej, se bo danes zopet podaljšal. G. Pašić je dobil ponovno mandat za sestavo homogene radikalske vlade.

Vsi stari ministri ostanejo, le oni, ki niso bili izvoljeni za poslance in katere so njihovi kolegi že itak smatrali le za balast, odpadejo. S tem je povedano, da ostane v bistvu in po možnosti vse pri starem; vsaj kolikor se to tiče samoradikalske upravne nesposobnosti in korupcije, ki se bo lahko nadaljevala s polno paro. Ob abstinenci radićevcev in ob asistenci dr. Korošca bo 108 radikalskih poslancev v parlamentu ščitilo absolutistično vlado samoradikalskega režima.

Ubogo slovensko ljudstvo! SLS ga je gnala pri volitvah v boj za avtonomijo Slovenije in v boj proti Srbom. Sedaj pa je vprašanje avtonomije odgodeno in za par drobtin, ki jih bo gosp. Pašić vrgel klerikalcem v Sloveniji, je dr. Korošec izdal svoje volilce velesrbskemu režimu. Niti pokrajinskega namestnika ne dobe klerikalci v Ljubljani. Iz samega strahu pred demokrati so zlezli pred Pašićem pod klop ter mu obljubili — da se svojim volilcem vendarle preveč ne zamerijo — da ostanejo njegov dobri in zvesti, tihi kompanjon. Pašić si gladi brado, da je klerikalce tako poceni kupil ter da je težko breme odgovornosti za svoje državniške posle natovoril tudi g. Korošcu.

Radića se je Pašić spretno otresel. Prijetno mu je bilo, da Radića že štiri leta ni bilo v Beograd. Zato ni bilo treba imeti nobenih ozirov do Hrvatov. Radikalski separatizem se je tem lažje okoriščal na račun celokupne države. Ako ostane Radić še naprej v Zagrebu, ne more nikomur bolj koristiti, kot g. Pašiću. G. Radić naj le čaka potrpežljivo na kosti, ki mu jih bo sedaj v tolažbo metala radikalska vlada. Glede revizije ustave, še manj pa glede mirotvorne seljačke republike, še ni prav nič odločeno in tudi g. Radić se je, kakor g. Korošec, odločil čakati na — ugodnosti radikalske uprave.

Revizijonisti, ki bodo že velesrbsko radikalsko stranko razglasili kot velikanski uspeh Slovenstva in Hrvatstva, bodo sicer poskušali razna izsiljevanja v revizijonistični smeri, vendar pa, kolikor poznamo lisjaka Pašića, brez končnega uspeha.

Kraljeva želja je bila, da se osnuje radikalsko - demokratska koalicija. G. Pašić na to ni pristal. Storil je vse, da sestavi samoradikalsko vlado. Še celo bivšega pokrajinskega namestnika Hribarja so radikalci angažirali, da je v «Slovenskem Narodu» s posebnim uvodnikom podprl radikalne in klerikalne težnje po sestavi homogene vlade.

Demokrati so šli, zavedajoč se svojih dolžnosti napram narodu in državi, do skrajnosti. V dveh stvareh niso smeli popustiti, ako niso hoteli postati žrtev radikalske zvijače in nepoštenosti. Zahtevali so neomajno za sebe ministrstvo notranjih zadev. Ako tega nimajo, bi bili v vladi le za to, da nosijo soodgovornost za radikalijo. Vplива in moči ne bi imeli nobene, da bi mogli vsaj v glavnih stvareh uveljavili svojo politiko. Druga glavna zahteva je bila, da mora biti poslovna vlada obenem volilna. Ako bi tega jamstva demokrati ne imeli, dogodilo bi se jim čez nekaj mesecev to, kar se jim je dogodilo v decembru. Zdaj bi nosili strašno odgovornost v parlamentu in v vladi, potem pa bi jih pred volitvami radikalci zopet nesramno izigrali.

Radikali pa ne le, da na glavni dve zahtevi demokratov niso hoteli pristati, so bili povrh še predrzni. Kakor v zasmeh so ponujali demokratom le štiri politično manj vredna ministrstva (trgovino, narodno zdravje, konstituanto ter poljoprivredo in vode), ki se po svoji važnosti z ozirom na aktualna reformna vprašanja niti toliko ne cenijo kot n. pr. samo ministrstvo železnic. Niti ministrstva za socijalno politiko niso bili radikalci pripravljeni prepustiti demokratom, ker jim je na tem, da to ministrstvo, zvesti svojim konservativnim protisocijalnim nazorom, polagoma docela likvidirajo. Na drugi strani pa so radikalci implicite zahtevali, da naj demokrati pokrijejo s plaščem pozabljivosti prekoračenje proračuna za 700 milijonov dinarjev, ki ga je radikalna volilna vlada zagrešila ponajveč v partizanske svrhe. Tudi niso demokrati dobili prav nobenih obveznih izjav, da se bo uradniški zakon, invalidski zakon ter regulacija prejemkov državnih nameščencev izvršila v naprednem duhu ter na način, ki je času primeren. Kako bodo klerikalci zagovarjali zvezo z radikalci, je to njihova stvar. Demokrati svojih volilcev nikdar niso ogoljuali in zato tudi niso pristali na radikalske protiponudbe, ker so bile na kvar nele stranki, marveč tudi narodu in državi.

Danes so demokrati oproščeni odgovornosti. Energijo, ki so jo porabili v prejšnjih letih pri trudapolnem in pozitivnem delu na državni upravi, naj demokrati sedaj porabijo predvsem za podrobno in sistematično delo med narodom. V parlamentu naj bo opozicija demokratskih poslancev kar najbolj energična. Nikdar pa ne bomo stavili demokrati interesov stranke nad interese naroda in države, gospodarskega in socijalnega napredka. Taki smo in taki ostanemo in naj sedaj pridejo še hujši časi, kot smo jih že doživeli. Zavedati se moramo, da so jih Slovenci sami hoteli, ko so poslali v parlament od 26 poslancev 24 separatistov.

«Ljudska volja» tudi Slovencev je rodila velesrbsko samoradikalsko vlado in z njo vse gorje, ki sedaj pride.

Radikalska vlada ostane

TUDI ZADNJA POGAJANJA MED RADIKALCI IN DEMOKRATI SO BILA BREZUSPEŠNA. — PAŠIĆ POVERJEN S SESTAVO HOMOGENE VLADE. — VSI DOSEDANJI MINISTRI RAZEN ŠTIRIH. — JUTRI SE SESTANE NARODNA SKUPŠČINA.

Beograd, 30. aprila. g. Snoči ob sedmih, ko se je kralj vrnil iz Topole, je sprejel v avdijenci Ljubo Davidovića, ki mu je vrnil mandat za sestavo vlade. Davidović je ostal na dvoru do devetih zvečer.

Danes dopoldne je bil povabljen na dvor začasni predsednik narodne skupščine dr. Peleš na posvetovanje, kakor to odgovarja parlamentarnemu redu. Pred avdijenco je imel dr. Peleš daljšo konferenco s Pašićem in Ljubo Jovanovićem, ki sta mu dala instrukcije, kaj naj svetuje kralju. Dr. Peleš je kralju izjavil, da se je vsled odpora demokratov izkazala koalicija za nemogočo ter je predlagal kralju, da poveri Pašiću sestavo homogene radikalne vlade. Ob enaj stih je bil nato Pašić pozvan v avdijenco. Po mestu se je nato opoldne bliskovito raznesla vest, da je Pašić dobil mandat za sestavo samoradikalne vlade. V klerikalnem in muslimanskem klubu je zavladalo veliko veselje. Poslanci so si čestitali, češ sedaj imamo vlado po naši milosti. V radikalnem klubu so se zbrali vsi poslanci in vsi ministri ter pričakovali vrnitev Pašića. Čakali pa so zaman. Pašić ni prišel v klub, ampak se je vrnil naravnost v predsedništvo vlade, odkoder je poslal Davidoviću in Pribičeviću vabilo na sestanek za popoldne ob štirih. Vsled tega je bilo jasno, da Pašić še ni dobil mandat za sestavo homogene vlade.

Tako je tudi bilo. Kralj je zahteval od Pašića, da še enkrat poskusi doseči sporazum z demokrati. Ob treh popoldne je kralj poklical k sebi Pribičevića, ki je ostal pri vladarju nad eno uro. Med tem sta se sestala Pašić in Davidović. Po avdijenci je prispel tudi Pribičević ki je ostal pri Pašiću še po odhodu Davidovića v demokratski klub. Ob petih se je vršila seja demokratskega kluba, na kateri je poročal najprej Davidović, potem pa Pribičević. Klub je njuno poročilo odobril soglasno.

Radikalska izzivanja.

Na seji demokratskega kluba so razni govorniki povdarjali, kako radikali na vso moč izigravajo kraljevo voljo, da se sestavi koalicijska vlada, ter delajo vedno nove težkoče. Z ozirom na Pašićevo stališče, da ne bi mogel pristati na deklaracijo, ki odreja nove volitve, je prišlo do sporazuma, ki bi nudil demokratom tozadevno garancijo v drugi formi. Ta točka, ki je bila prej glavna težkoča, je bila tako skoro eliminirana. Zato so radikalci prešli na razna druga izzivanja. Ponudili so demokratom 4 najmanj važne resorte. Ponujali so koalicijo tudi za pozneje, ako bi došel Radić. Glavno pa je, da nadaljujejo z odpuščanjem in preganjanjem demokratskih uradnikov, kar navarno vzbuja vedno nova ogorčenja v demokratskih vrstah.

Tako se je včeraj in danes tudi pri demokratih razpoloženje za koalicijo znatno poslabšalo in se je vedno bolj uveljavljalo naziranje, da naj radikalna stranka prevzame odgovornost za vse posledice, ki grozijo v sedanjem težkem položaju.

Mandat za samoradikalsko vlado.

O polšestih je bil Pašić ponovno pri kralju ter mu poročal v svojem neuspelem razgovoru z demokrati.

Ob enem je izjavil kralju, da je najboljši izhod iz krize, ako sestavijo vlado samo radikalci, ker bo taka vlada lahko izvedla delovni program, ki ga zahteva krona. Kralj je moral upoštevati te razloge in je *poveril Pašiću mandat za sestavo homogene radikalske vlade.* Pašić je o tem takoj obvestil ministre in sklical glavni odbor radikalov, da se posvetujejo o delu in sestavi vlade.

Posvetovanja radikalcev.

Ob sedmih zvečer se je začela seja ministrskega sveta obenem s člani glavnega odbora radikalne stranke. Pašić je naznanil, da je dobil od krone mandat za sestavo homogene radikalne vlade in je zahteval od odbora, da se določijo osebe, ki naj bi vstopile v kabinet. *Po daljši razpravi so sklenili, da ostanejo v vladi vsi sedanji ministri razen Zupanića, Supila, Omerovića in Perića,* ki niso bili izvoljeni za poslance. Portfelja poljedelskega in trgovinskega ministrstva (dosedaj Supilo in Omerović) se sedaj ne bosta popolnila, temveč ju bosta vodila kot zastopnika dva ministra, katera bo določil Pašić. Jutri dopoldne se bo ministrska lista predložila kralju v podpis. Nadalje so sklenili, *da se seja narodne skupščine skliče pojutrišnjem 2. maja ob devetih dopoldne* z dnevnim redom: volitev verifikacijskega odbora, takoj nato pa se bo skupščina zaključila, dokler verifikacijski odbor ne predloži tiskanega poročila, katerega mora po poslovniku končati v sedmih dneh. Na seji so govorili tudi o tem, kako bi razveljavili nekaj demokratskih mandatov. Pašić je dalje sporočil, da je imel pooblastilo, da nadaljuje pogajanja z demokrati, da pa je bil pooblaščen za sestavo homogene vlade, ker kralj hoče, da se kriza ne nadaljuje več. Radikalni ministri so nocoj izjavili, da upajo, da se bo koalicija sestavila.

Potek razgovora med Davidovićem, Pribičevićem in Pašićem.

Beograd, 30. aprila. p. Popoldne od treh do polštirih sta se razgovarjala Davidović in Pašić. Pašić je povedal Davidoviću, da je dobil mandat za sestavo koalicijske vlade radikalov in demokratov, da se sprejme gotovo število zakonov, pa je takoj pristavil, da ne pristane na demokratske zahteve. Davidović je konstatiral, da je Pašić prejel mandat za koalicijo, da pa v stvari noče koalicije in da vodi razgovore samo radi forme. Pašić je na koncu priznal, da bo zahteval koalicijo z demokrati, ako pride Radić v Beograd(!)

Nato je Pašić imel razgovor s Pribičevićem, kateremu je med drugim izjavil, da demokratom sedaj ne more dati niti 5 — 6 portfeljev, posebno je izjavil, da notranjega in finančnega ministrstva ne more odstopiti.

Dopoldanska posvetovanja radikalov.

Beograd, 30. aprila. p. Dopoldne je bil radikalski poslanski klub zbran in čakal na homogeno radikalno vlado. Eden od ministrov je izjavil, da zahtevajo homogeno radikalno vlado, da bi mogli izvesti občinske in samoupravne volitve. Okoli 9. dopoldne sta imela daljšo konferenco Ljuba Jovanović in začasni predsednik narodne skupščine dr. Peleš. Dr. Peleš je sporočil Jovanoviću, da pričakuje poziv na dvor. Na dvor je bil pozvan ob 11. dopoldne. Po povratku z avdijence se je podal v kabinet g. Pašića. Tam so bili skoro vsi ministri. Dr. Peleš je naznanil vsem, da je svetoval kralju homogeno radikalno vlado s Pašićem na čelu.

Češko-madžarski konflikt

Budimpešta, 30. aprila. k. V razmerju med Madžarsko in Češkoslovaško se opaža znatno omiljenje napetosti. Včeraj se je sestala češko-madžarska mešana komisija, ki sicer še ni dosegla nikakih uspehov, a pomenja vendar velik napredek. Tudi češka vlada izdaja že zopet dovoljenja za potovanje na Madžarsko.

PRVI MAJ NA ČEŠKEM.

Praga, 30. aprila. j. Na dan 1. maja imajo vse šole prost dan. Železniški promet bo od desetih do dvanajstih počival. Cestna železnica v Pragi ne bo vozila. Trgovine bodo ves dan zaprte. Gostilne se odpro šele ob eni popoldne.

Vsebina novih nemških predlogov

TRIDESET ZLATIH MILIJARD. — VZNEMIRJENJE V NEMČIJI RADI POINCAREJEVIH IZJAV.

Berlin, 30. aprila. s. **Kakor izgleda sedaj, je gotovo, da se bodo posvetovanja ministrskih in državnih predsednikov z državnim kancelarjem o Curzonovem govoru pričela v torek ob treh popoldne. Državni zunanji minister Rosenberg bo objavil pri tej priliki vsebino nemške note, ki bo izročena v sredo velesilam. Najbrže bo sledilo temu posvetovanju tudi zborovanje strankinih vodstev.**

Vzroke, da se je izročitev nemške note zakasnela, je iskati v tem, da so nastala v zadnjem trenutku razna nasprotja, vsled česar se je prvotni načrt nekoliko spremenil. — Nemčija bo **ponudila kot reparacije 30 milijard, od katerih bi 20 milijard plačala Nemčija takoj s pomočjo inozemskega posojila, 5 nadaljnih milijard po preteku 4 let, ostalih 5 milijard pa v stvarnih dajatvah.** Ostali pogoji, med njimi takojšnja izpraznitev ruhrskega ozemlja, se niso spremenili. Evakuacija ne sme zaviseti od izpolnjevanja plačilnih obveznosti, nego se mora pričeti takoj po sklepu pogodbe.

Berlin, 30. aprila. s. «Berliner Montagspost» poroča, da je socialistični poslanec Breitscheid v nedeljo na nekem govoru izjavil, da mora Nemčija ponuditi najmanj 30 milijard, od katerih bo prejela Francija 26, pri čemer pa so stroški za zasedbo Poruhrja že vračunani. Nemčija in Francija bi se morala medsebojno obvezati, da se 100 let ne bosta vojskovali pod pogojem, da so tudi Nemčiji meje zavarovane. — Pod nobenim pogojem pa se ne sme dopustiti, da bi se Nemčiji odtrgalo kaj ozemlja. Ruhrsko ozemlje je treba takoj po sklepu nove pogodbe izprazniti.

NEMŠKI ODMEVI POINCAREJEVIH IZJAV.

Curih, 30. aprila. l. Poincarejeva izjava da Francija ne bo vpoštevala nobene nemške ponudbe za pogajanja, dokler se v zasedenem ozemlju ne vzpostavi normalno stanje, tvori predmet razmotrivanjem vsega nemškega časopisja. Berlinski listi, očevidno inspirirani z istega mesta, ugotavljajo k Poincarejevi izjavi, da so pogajanja, če je zavzel Poincare res tako stališče, docela brezpredmetna, ker se po vsem tem Franciji sploh ni treba več pogajati z Nemčijo, ampak lahko izvrši vse svoje namere. Prepoved pasivne resistence v Poruhrju bi tudi slabo vplivala na tamkajšnje razpoloženje in bi vzpodbudila komuniste k še hujšim izgredom. Vrhu tega Nemčija v zasedenem ozemlju nima nobene akcijske moči, odkar so iz Poruhrja izgnani vsi njeni izvrševalni organi, policija, uradništvo, oblasti. Zato pozivlja časopisje s «Vossische Zeitung» na čelu prebivalstvo k še hujšemu odporu zoper okupante, ker je v zadnjo Poincarejevo izjavo ustvarjen položaj, spričo katerega se more govoriti o popolnem vojnem stanju med Nemčijo in Francijo. Listi soglasno izjavljajo, da bi smatrali ukinjenje pasivne resistence za izdajstvo domovine, ker bi s tem bilo vzeto narodu edino orožje iz rok, ki ga še ima.

Ogroženo potovanje maršala Focha skozi Avstrijo

INTERVENCIJA FRANCOSKEGA POSLANIKA NA DUNAJU.

Pariz, 30. aprila. s. Maršal Foch je odpotoval danes zvečer v Varšavo in se vrne 19. maja zopet v Pariz.

Dunaj, 30. aprila. j. Vaš poročevalec je zvedel na francoskem poslaništvu, da nameravajo narodni socialisti demonstrirati proti maršalu Fochu, ki bo potoval skozi Avstrijo na Poljsko, in da se socialistični železniški delavci pripravljajo, da ustavijo maršalov posebni vlak. Francosko poslaništvo je opozorilo avstrijsko vlado, da bi utegnili imeti taki koraki težke posledice za Avstrijo. Avstrijska vlada se trudi na vse načine, da prepreči vsak incident. Maršal prispe jutri zjutraj na Dunaj in odpotuje zvečer proti Varšavi. Na državni meji ga bo sprejel poljski vojni minister.

MARŠAL FOCH PRIDE V BEOGRAD.

Beograd, 30. aprila. g. «Tribuna» prinaša vest, da pride v kratkem v Beograd bivši generalisimus zavezniške vojske. Vlada mu bo pripravila svečan sprejem.

Manifestacija mariborskega Sokolstva

Maribor, 30. aprila. l. Za nocoj je sklical mariborski Sokol svoje člane in članice k zborovanju v veliko dvorano Narodnega doma. Pred polno dvorano so v nad dve uri trajajočem zborovanju govorili bratje starosta dr. Sernec, sodni svetnik Janko Sernec in župni starosta dr. Pivko, ki so obširno razpravljali o poslanici Sokolstva in klicali k poglobljenju sokolske zavesti. Brat dr. Kovačič se je spomnil včerajšnje beograjske slavnosti nacionalistov, katere bi se moralo udeležiti tudi Sokolstvo kot borbna narodna organizacija, ki bo morala morda kmalu tudi dejansko pokazati to svojo borbenost, če bo ogrožena edinstvena vez osvobojene Jugoslavije. Na ta del svoje poslanice mora polagati Sokolstvo svojo največjo pažnjo.

Izvajanja dr. Kovačiča in njegovih predgovornikov so poslušalci pozdravili z navdušenim ploskanjem. Starosta je potem s čestitkami razdelil častna odlikovanja, katera so prejeli mariborski Sokoli in Sokolice o priliki lanskega vsesokolskega zleta v Ljubljani. Končno se je v svojem govoru še brat Julče Novak spomnil 30letnice sokolskega dela brata dr. Murnika, ki naj bo mlajši sokolski generaciji vzpodbujajoč vzgled pri delovanju za Sokolstvo.

Zborovanje, katerega so se udeležili v prav lepem številu tudi starejši bratje iz vseh slojev, je živahno vzpodbudilo sokolski pokret mariborskega Sokola izven telovadnice.

POLETNI VOZNI RED.

Beograd, 30. aprila. g. Novi vozni red na železnicah stopi v veljavo dne 1. junija. Dne 2. maja se vrši v Sarajevu konferenca zastopnikov železniških uprav v to svrho. Med drugimi bo uveden tudi brzovlak Zagreb — Karlovac — Novo mesto — Ljubljana — Jesenice. V Karlovcu bo imel vlak zvezo na Reko.

TURNEJA «STANKOVIĆA».

Beograd, 30. aprila. p. Pevsko društvo Stanković, ki je pod pokroviteljstvom kralja, priredi veliko turnejo v državi. Pri tej priliki bo priredilo koncerte v Zagrebu, Ljubljani, na Bledu, v Celju, Mariboru na povabilo tamošnjih pevskih društev. Predvajalo bo Mokranjčeve kompozicije, dirigiral pa bo Benioki, direktor beograjske opere.

DEFICIT NEMŠKEGA BUDŽETA.

Berlin, 27. aprila. s. Državni proračun za leto 1923 bo izkazal približno 10 bilijonov deficita. Iz davka na premoženje upajo dobiti tri bilijone, iz dohodnine pa 500 milijard.

Inozemske borze

30. aprila.

Curih: Berlin 0.0186, Newyork 551.50, London 25.56, Pariz 37.25, Praga 16.375, Budimpešta 0.01025, Beograd 5.69, Sofija 4.10, Varšava 0.0117, Dunaj 0.00772 avstr. žig. krone 0.00775.

Dunaj, *devize:* Berlin 2.40, Newyork 71.100, London 329.100, Pariz 4790, Praga 2120, Beograd 740, Budimpešta 12.05, Varšava 1.55, Sofija 528, Milan 3490, Curih 12.900, *valute:* nemške marke 2.35, dolar 70.850, švic. franki 12.825, fr. franki 4740, funti 327.600, češke krone 2105, madž. krone 9.05, poljske marke 1.40, lire 3460, dinarji 732.

Praga: Berlin 0.11675, Newyork 34.37, London 158.675, Pariz 229.50, Beograd 35.25, Budimpešta 62.50, Varšava 7.15, Dunaj 4.775, Sofija 25.75, Milan 169.50, Curih 612.

Berlin: Newyork 30.000, London 138.300, Pariz 20.30, Praga 890, Milan 19.40, *valute:* dolarji 29.500, švic. franki 54.10, fr. franki 20.25, funti 138.200, češke krone 890, lire 14.68.

London: Berlin 143.000 — 148.000, Newyork 473.25 — 473.50, Pariz 79.45 — 79.50, Curih 25.54 — 25.59, Rim 94.25 — 94.50, Praga 155 — 155.50, Dunaj 330.000 — 340.000, Varšava 210.000 — 220.000, Budimpešta 21.000 — 23.000, Beograd 430 — 470, Bukarešta 950 — 1010, Atene 390 — 400.

Newyork: Praga 297, Berlin 0.033, Curih 18.19, Pariz 672.75, Milan 490.50, London 478.25, Dunaj 0.14125, Budimpešta 1.82, Beograd 103.25.

Domače borze na tretji strani.

Letošnji delavski praznik

Proslava 1. maja — najprej obča proslava pomladi, kasneje praznik francoske revolucije in njenih liberalnih idej — je končno ostala praznik proletarijata in še posebej delavstva.

Kdor vé ceniti pomen delavstva v narodu, ta mu bo brez ovinkov ne le priznal pravico, da si določi za proslavo svoje razredne zavesti svoj dan, ampak se mu bo tudi pridružil v želji, da bi dan počitka uspel najbolje in povzdignil razpoloženje delavstva.

Položaj delavstva je v naši državi na prav viden način v ravnem razmerju z gospodarskim in političnim položajem države. Če ji gre slabše, gre slabše tudi delavstvu. Če se njena valuta zaguglje, potrese tudi delavstvo. Če se uriva k nam moč tujega kapitala, zlasti pa proizvodi tuje industrije, je naše delavstvo prvo, ki plačuje račun. In ker se nam vriva tujec v podjetje, je zopet delavstvo prvo, ki to občuti.

Človek bi torej dejal, da mora delavstvo razumeti, da je delo za moč, za ugled države, delo za njen proletarijat v prav bistveni meri. Sorodstvo med delavskim interesom in jugoslovenskim nacijonalističnim programom je tako prozorno, da treba biti tudi bolan na duševnih očeh, da se tega ne vidi.

Ta bolezen pa prav živahno cvete. Delavstvo je večinoma na vrvici duhovščine, ki se igra z njim, kakor z lutko. Nekaj ga je v taboru zmedenih prorokov, ki še vedno pričakujejo, da prihaja Žid Trocki čez Karpate. Le mal del je zaveden in uvidi, da je slabost države obenem slabost delavstva.

A če jih je tudi malo, ki to vedo, resnica je vendar. Slepci sedaj napadajo narodne delavce, ko se bore zoper — tuje valpte, ki jih tlačijo!

Za sovražnike delavstva ni nič bolj dobrodošlo, nego če morejo zatrditi, da je delavstvo v protidržavnem taboru. Večina našega delavstva je dalo kroglice — SLS. Ali jih je res dala za federalistične norosti, ki jih uganja ta stranka z Radićem? Ali res hoče delavstvo z avtonomijo uničiti slovensko industrijo?

Sedanja situacija je razumljiva le, če se upošteva, da manjka mirnega in treznega razmišljevanja med masami. Ko bo to nastopilo, bo naenkrat jasno, da med vsemi stanovi na sanaciji in utrditvi Jugoslavije imata najbolj neposredni interes dva stanu, ki se danes precej potapljata v nezadovoljstvu: uradništvo in delavstvo. Logična posledica tega bi bila, da stopita v ospredje nacijonalnega jugoslovenskega pokreta in proti vsakemu separatizmu in avtonomiji. Potem bi imelo delavstvo tudi mogočen politični vpliv in bi mogoče več doseglo.

Za sedaj je vlada demagogija in zato je delavstvo v državi skoro brez vsakega političnega vpliva.

1. maja 1923 proslavlja slovensko delavstvo pod črno zastavo stranke, kateri je dalo zaupanje 18. marca. To abnormalno stanje pa ne more dolgo trajati. Naj bi bil 1. maj 1924 svetlejši in veselejši.

Za narodno in državno edinstvo

Ob ogromni udeležbi prebivalstva vseh slojev se je vršil v nedeljo v Beogradu manifestacijski zbor Narodne Odbrane — glasen memento vsem, ki se igrajo z našo državo. Nad 20.000 ljudi je pred hotelom Moskvo in na Terazijah manifestiralo za državno in narodno edinstvo, katero je pripravljeno braniti proti prikritim notranjim sovragom do zadnje kaplje krvi. Manifestacije so se udeležili člani Narodne Odbrane, Orjunaši in četniki v strojenih vrstah z državnimi zastavami, srbska nacijonalistična mladina pa s srbskimi zastavami. Vse oblastne organizacije Orjune so odposlale svoje delegate, ljubljanska svojega predsednika inž. Ferda Kranjca.

Zborovanje je otvoril polkovnik v pokoju in glavni urednik «Preporoda», Pavle Jurišić, ki je v jedrnatem patriotičnem govoru z vso vehemenco bičal separatistično in razdiralno politiko dr. Korošca, dr. Spaha in Radića in ostro obsojal delovanje nekaterih strank, ki jim je blagor skupne države deveta briga. Med njegovim govorom so padali ponovno viharni, ogorčeni vzkliki proti voditeljem separatistov.

Nato je bil izvoljen za predsednika shoda bivši konzul Todor Stanković, za podpredsednika inž. Kranjc iz Ljubljane in Rado Čubelić s Sušaka. Stanković je v svojem govoru naglašal, da Beograd, ki je kljuboval že toliko sovragom, nikdar ne bo dovolil, da bi avstrijski preostanki glodali na telesu s krvjo pridobljene skupne domovine. Dr. Zuccon iz Zagreba je opozarjal, da Gajev in Strossmayerjev duh v Zagrebu še ni izginil in zato Radić nikdar ne bo uspel. Inž. Kranjc iz Ljubljane je bičal razdiralno in hujskaško politiko slovenskih klerikalcev. (Klici: Doli Korošec! Proč z izdajalci!) Slovenci so vedno pripravljeni, skupno s srbskimi brati z orožjem v roki braniti edinstvo države. Končal je svoj govor z vzklikom: «Živela Jugoslavija! Živelo narodno edinstvo!» Imenom Bosancev je govoril pravoslavni svečenik Božič, imenom južne Srbije pisatelj Milosav Jelić. Zborovanje je brzojavno pozdravil slavni general Stipa Stepanović, kar je izzvalo med zborovalci viharno navdušenje. Vojvodi je bil odposlan brzojavni odgovor, da so mu vsi narodni elementi vsak trenotek na razpolago za obrambo državnega in narodnega edinstva. Manifestanti so tudi vzklikali, naj stopi vojvoda na čelo nacijonalistične vlade.

Z viharnim ploskanjem je bila končno sprejeta resolucija, ki naglaša, da nacijonalni elementi nikdar ne bodo dovolili rušiti temeljev države in zahteva, naj se odstrani strankarstvo v vladi in sestavi taka vlada, ki bo znala upostaviti red v državi in čuvati ustavo in zakone. Kralju je bila poslana vdanostna brzojavka. Po zborovanju se je med prepevanjem narodnih himen vršil veličasten sprevod po mestu.

Nacijonalistična manifestacija v Ljubljani.

Povodom velikega zborovanja Narodne Odbrane v Beogradu za manifestacijo narodnega in državnega edinstva, je priredila tudi ljubljanska Orjuna v nedeljo v Zvezdi pred Kazino javen shod, ki se ga je udeležilo tudi številno napredno občinstvo. Akcijski oddelki ljubljanske in šišenske Orjune so prikorakali z državno zastavo na čelu v strnjenih vrstah, prepevaje orjunaško pesem. Manifestacija je napravila najboljši vtis in je občinstvo govornikom, ki so pozivljali vse narodno čuteče državljane k skupnemu delu za enotno državo, viharno aklamiralo. Nacijonalisti so končno zapeli «Bože pravde» in odšli nato v povorki skozi mesto.

Trgovska šola v Celju

Celje ima svojo trgovsko šolo že izpred vojne dobe. Pod skupnim vodstvom ravnatelja meščanske šole je bila dolgo časa nastanjena v tem poslopju ter je tvorila važno postojanko nemške trgovine v ponemčenem mestu, obdanem daleč na okrog od slovenskega življa. Slovenski dijak na tej šoli je bil redka prikazen ter mukapoln njegov obstanek v družbi šovinistično podivjane mladine. Z nacionalizacijo našega šolstva v naši svobodni državi, so se razmere tudi na tej strokovni šoli temeljito izpremenile. Zavod je dobil kmalu po prevratu svojo samostojno vodstvo in se je preselil vsled pomanjkanja prostorov na meščanski šoli v pritličje mestne osnovne šole, kjer je začasno še danes. Pred prilično dvemi leti je bila šola podržavljena. Zavod je prestal zadnja leta mnogo neprilik. Ob pričetku vsakokratnega šolskega leta je naval na šolo izvanredno velik, primanjkuje pa denarnih sredstev in učnih moči, da bi se mogio popolnoma ustreči veliki potrebi, po strokovni izobrazbi v trgovski panogi.

V petem letu svojega obstoja kot slovenska trgovska šola šteje zavod pet stalno nastavljenih in deset eksternih učiteljev, ki poučujejo v pripravljalnem razredu in v dveh letnikih s paralelkama. Obstoj zavoda je vsled tega odvisen ves ta čas od dobre volje in požrtvovalnosti učiteljev iz drugih zavodov ter nekaterih bančnih in političnih uradnikov, ki so doslej poleg svoje popolne zaposlenosti žrtvovali svoj prosti čas ter poučevali proti naravnost nizkotnim honorarjem na tej šoli. Ker pa mora v današnjih težkih življenskih razmerah javni nameščenec računati s svojim zadnjim težko zasluženim denarjem, se je vsled nerednega izplačila honorarja ustavil od zunanjih učiteljev že parkrat pouk na tej šoli. Vsak manuelni delavec zahteva točno svoj zaslužek; ni se čuditi, ako tudi vzgojitelja mladine po večmesečnem čakanju zapusti potrpljenje, ko vidi da višja šolska oblast, ne zna ceniti primerno njegovega dela, ki ga mora vršiti v svojem prostem času. Ker učiteljstvo tudi v tekočem šolskem letu ni dobilo za več mesecev izplačanega honorarja, je po Veliki noči solidarno ustavilo pouk. Tri tedne že poučuje na šoli samo pet stalno nameščenih učiteljev s skrčenim urnikom; nekateri važni predmeti pa so morali sploh odpasti, ker ni strokovno usposobljenih učiteljev zato. Vsa celjska javnost, zlasti pa pridobitni krogi z ogorčenjem obsojajo ta nedostatek v razvoju našega strokovnega šolstva, zlasti pa površnost, s katero je finančna kontrola v Beogradu črtala potrebne kredite za nadure, ki so bili že določeni in ki se tekom par let ravno za to šolo niso bistveno izpremenili, ker si je moralo ravnateljstvo itak ves ta čas pomagati z eksternim učiteljstvom. Ker bi dolgotrajni zastoj v pouku proti koncu šolskega leta imel za dijake težke posledice ter oškodoval v prvi vrsti trgovino in druge pridobitne stanove v dobrem naraščaju, bodo, kakor se sliši, celjski denarni zavodi preskrbeli potrebni brezobrestni kredit, iz katerega se bo plačevalo učiteljstvo, dokler se ne likvidira honorar za nadure. Skrajni čas pa je že, da se preskrbi naknadni kredit za težko zasluženi honorar vsem profesorjem in učiteljem raznih zavodov, ki morajo čakati že več mesecev na izplačilo. Grozi se z Obznano onim, ki odklanjajo med šolskim letom nadure, ker se jim vsled neumestnega štedenja ne izplača to, kar jim po zakonu gre. S tem pa se v učitelju gotovo ne vzgaja veselje do dela in reda, katerega sam ne najde pri višjih oblastih, ki bi morale danes, v teh težkih življenskih razmerah, pokazati vsaj nekoliko smisla za gmotni položaj podrejenega osobja, ter srca za njegove vsakdanje skrbi. Z mrtvimi paragrafi in grožnjami se ne pomaga revežu, kvečjemu da se po nepotrebnem vzbuja v njem večji odpor.

Politične beležke

+ **Kako fabricirajo mariborski radikali svoje odbornike.** V Mariboru so se ljudje pri objavi nedeljske nove odborniške liste radikalov čudili zlasti nad odbornikom natakarjem Filipom Gantarjem, ki je bil vedno najagilnejši agitator demokratske stranke, med ustanovitelji novega demokratskega političnega društva in je tudi sicer znan kot značajen dečko in naroden Jugoslovan, ki svoje rodoljubje dejansko kaže. Zato v zadoščenje pošteni javnosti objavljamo Gantarjevo izjavo našemu informatorju, da so ga mariborski radikali kar enostavno kontumacirali v odsotnosti, ne da bi on sploh s kakim radikalnim funkcijonarjem zadnji čas govoril o kakem vstopu v radikalno stranko. Tudi nedeljskega zborovanja, kjer so volili funkcijonarje, se kot marsikateri drugi njegov sotrpin ni udeležil. O izvolitvi je zvedel šele od prijateljev, ki so čitali to vest v «Jutranjih Novostih».

+ **Ivan Hribar v službi klerikalcev.** Klerikalcem, ki so se zadnje tedne na vso moč pehali za samoradikalsko vlado, se je pridružil kot pomočnik tudi g. Ivan Hribar s tem, da je spisal v sobotnem «Slovenskem Narodu» intrigantski članek proti Pribičeviću. Kakor se nam poroča iz Beograda, so dobili včeraj razni resni radikalni voditelji v cirilici napisan prevod uvodnega članka «Slovenskega Naroda» od 27. aprila, ki dokazuje potrebo sestave radikalne vlade. Prevod je očividno razposlal avtor sam, ki si na ta način upa zasigurati milost pri Pašiću. Radikali so se sklicevali na ta članek, češ ne le klerikalci, temveč tudi velik del napredne slovenske javnosti si želi samoradikalno vlado. V informiranih krogih se zatrjuje, da je članek pisan po naročilu, ker je skušala radikalna stranka z vsemi sredstvi vplivati na javno mišljenje tudi preko takozvanih «nevtralnih» listov.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Torek, 1.: Zaprto.
Sreda, 2.: «Črešnjev vrt». C.
Četrtek, 3.: Zaprto.
Petek, 4.: Premiera Shakespearjeve komedije «Kar hočete». Izv.
Sobota, 5.: Ob 4. pop. dijaška predstava po znižanih cenah: «Otok in Struga. Izv.
Nedelja, 6.: Othello. Izv.
Pondeljek, 7.: «Kar hočete». C.

Ljubljanska opera.

Torek, 1.: «Seviljski brivec». D.
Sreda, 2.: Zaprto.
Četrtek, 3.: Premiera Čajkovskega opere «Evgenij Onjegin». A.
Petek, 4.: «Janko in Metka». E.
Sobota, 5.: «Carmen». Gostovanje operne pevke Marte Pospišilove. Izv.

Mariborsko gledališče.

Torek, 1.: «Ubijač». V proslavo 1. maja.
Sreda, 2.: «Travlata». Gostuje g. D. Rigo, član graške opere.
Četrtek, 3.: «Ubijač». B.

*

Pri današnji predstavi opere «Seviljski brivec» v Ljubljani poje vlogo Figara g. Levar.

Nedeljska «Tosca» v ljubljanski operi je bila v prvovrstni zasedbi (Tosca-Zikova, Scapia-Balaban, Cavaradossi-Šimenc, Cerkovnik-Petetto) prekrasna. Dovršenemu petju in sugestivni igri akterjev občinstvo kar ni moglo odoleti. Klicalo je pevce ponovno na oder ter jih nagrajevalo z burnim odobravanjem. Ob odprti steni sta bila deležna pohvale gdč. Zikova in g. Šimenc. Nov in samonikel je bil cerkovnik g. Betteta, popoln v pevskem in igralskem oziru. S «Tosco», kakor je bila uprizorjena v nedeljo zvečer, bi se smelo ponašati vsako veliko gledališče. Zato upamo, da nam jo ljubljanska opera v isti zasedbi nakloni še kdaj.

Šentjakobski oder v Ljubljani. Nušičev «Navaden človek» je zabavna komedija in prav primerna za naše male odre; z neprisiljenim humorjem in situacijsko komiko dobro vedri smehaželjno publiko. Prav učinkovita je seveda le v originalu, kjer se k poedinim tipom prilagoduje pristna domača govorica. Šentjakobčani so jo vprizorili v soboto in sinoči; zaradi kratke priprave je vprizoritev v poedinih momentih še trpela, tuintam je zastajal dialog. Ker pa so glavne vloge bile v rokah rutiniranih moči, je v celoti vendar zadovoljila. Med damami je prav ugajala gdč. Petričeva, ki je v vlogi ljubke naivne Zorke bila v svojem elementu. Gdč. Lenassijeva (Marija), nadalje Klinčeva (Sofija), in Gabrijelčičeva (Persa) so svoje manjše vloge rešile povoljno. Simpatičen, umerjen v ljubezni in zmedi je bil g. Svajger kot «navaden človek» in poet Žarko; dobro mu je drugoval gosp. Skerl Dušan. Dvoje prav posrečenih tipov sta podala g. Karuš kot penzijonist Vičentije in g. Lavrenčič kot trgovec Arsa. Jagodinca Jovančeta Miciča je dal g. Blažič. Prav ta vloga trpi v prevodu največ, a g. Blažič je s posrečeno karakterizacijo dal dobro prilagodeno figuro. Končno zasluži še g. Kosec kot sluga Nikola pohvalo. Publika, ki sicer ni bila polnoštevilna, se je izvrstno zabavala; več pa naši Šentjakobčani z »Navadnim človekom» niso nameravali.

Mariborsko gledališče. V sredo, 2. maja gostuje v «Traviati» kot oče Germont odlični baritonist graške opere D. Rigo, ki je sedaj gostoval v tej vlogi v Narodnem gledališču v Beogradu z velikim uspehom. G. D. Rigo gostuje samo enkrat. Graške kritike zelo hvalijo milino njegovega glasu.

Ljudski oder v Mariboru priredi v sredo 2. maja v Narodnem domu premijero delavske igre «Žrtve».

Sokolstvo

Murnikov večer, ki se je vršil v soboto v ljubljanski Kazini v proslavo 30letnega sokolskega dela našega Saveznega načelnika br. dr. V. Murnika, je pokazal, kako zna ljubljansko Sokolstvo in drugo občinstvo ceniti požrtvovalnost odličnega Sokola. Večer je zapustil vsled svoje prisrčnosti vsem udeležencem neizbrisen utis, bratu Murniku pa naj bo vsaj malo zadoščenje za njegov trud in njegove žrtve. V imenu Č. O. S. sta se udeležila proslave brata dr. *Heller* in *Bilek*, ki sta čilemu jubilantu prinesla iz Prage pozdrave in čestitke češkega Sokolstva. Navzoči so bili dalje: generalni konzul dr. *Beneš*, dr. *Baltič*, dr. *Šavnik*, dr. *Ravnihar* in številni drugi Sokoli in sokolski prijatelji, ki so napolnili dvorano do zadnjega kotička. Večer je otvoril br. *Kajzelj* s kratkim nagovorom, v katerem je skiciral 30letno sokolsko delo dr. Murnika in častital jubilantu v imenu Sokolstva. Izročil mu je častno darilo, mal bronasti kip. Češka brata sta v svojih nagovorih zlasti povdarila Murnikove zasluge za pobratimstvo češkega in jugoslovanskega ter s tem vsega slovanskega Sokolstva in mu poklonila v dar kip dr. Vanička, načelnika Č. O. S. — Dr. Ravnihar je poklonil slavljencu dar J. S. S., dragoceno pisalno orodje, br. Vidmar častno diplomo kot dar mednarodnih telovadcev, jednako vaditeljski zbor. Br. Heumer iz Zagreba prinaša pozdrave Sokolstva iz Hrvatske, generalni konzul dr. Beneš častita v imenu češkega naroda, Jelačin v imenu gospodarskih organizacij, dr. Preobraženski v imenu ruskega Sokolstva itd., itd. Mogočen vtis je napravil govor najstarejšega ljubljanskega Sokola Petra Grasellija. V iskreno občutenih besedah se je v globokem programatičnem govoru zahvalil br. *Murnik* vsem gratulantom. Proslava je trajala pozno v noč in potekla v neskaljeni harmoniji.

Šah

Šahovski turnir v Karlovih varih. V Karlovih varih se vrši letos veliki mednarodni šahovski turnir. Na listi udeležnikov se nahaja tudi naš mojster profesor inž. dr. Milan Vidmar. Izmed ostalih slovanskih mojstrov so na listi: Aleksander Aljohin, E. D. Bogoljubov, A. Rubinstein in dr. Karel Treybal.

Objave

* *1. maj na Rožniku.* Operni zbor nar. gledališča v Ljubljani priredi na ta dan običajni majniški izlet na Rožnik. Ob 9. bo maša, pri kateri sodeluje celokupni moški operni zbor, g. Šimenc in drugi. Po maši prosta zabava s petjem in godbo. Na ta izlet se p. n. občinstvo in vsi prijatelji gled. igralcev uljudno vabijo. Izlet se vrši ob vsakem vremenu.

* *Jugoslovensko-Češkoslovaška Liga v Ljubljani* izreka v smislu sklepa odborove seje z dne 25. aprila 1923 vsem p. t. gospem in gospodičnam, ki so se radevolje odzvale povabilu društva k sodelovanju pri Akademiji s plesom dne 14. m. m. ter s svojo požrtvovalnostjo v izdatni meri pripomogle k uspehu prireditve, svojo iskreno zahvalo.

* *Občni zbor* Gospodarskega naprednega društva za šentjakobski okraj v Ljubljani bo 11. maja 1923. ob 8. zvečer pri Kavčiču na Privozu z običajnim dnevnim redom.

* *Članstvo radikalno-demokratskega kluba «Tabor»* opozarjamo na današnji sestanek ki se vrši ob 20. uri v prostorih Kazine. Referira tov. dr. Stane Rapè: «Naš program in delovni načrt». Udeležba za člane obvezna. Gg. starešine so vabljeni. — Odbor.

* *J. n. a. d. «Jadran».* Debatni večer v četrtek dne 3. maja odpade radi prihoda bratov Poljakov. — V soboto dne 5. t. m. ob 20. se vrši izredni občni zbor s sledečim dnevnim redom. 1.) Sprememba pravil. 2.) Načrt o proslavi 50letnice. 3.) «Spomenica» o 50letnici. 4.) Slučajnosti. — Odbor.

* *VII. sestanek znanstvenega odseka Slov. zdravniškega društva v Ljubljani* se vrši v sredo dne 2. maja ob 5. popoldne v predavalnici bolnice za ženske bolezni. Dnevni red: Ginekološko-porodniške demonstracije.

* *Letošnji občni zbor društva «Vrtnarska šola, Kranj»* se vrši meseca rožnika. Člane prosim, naj priglase pravočasno svoje tozadevne želje, da jih bom mogel po možnosti upoštevati. Voditelj.

* *Ob priliki poroke* g. dr. Anton Andrejčiča z gospico Marinko Hočevarjevo, lekarnarjevo hčerko na Vrhniki, je podaril g. ženin večjo vsoto za Sokola na Vrhniki. Srčna hvala! Zdravo! — Pri tej priložnosti je načelstvu Sokola dana prijetna prilika izreči sestri Marinki Hočevar za njeno agilno delovanje pri društvu najtoplejšo zahvalo. — Sokol.

* *Klub kolesarjev in motociklistov Ilirija v Ljubljani* priredi v torek 1. maja ob 8. zvečer «Sportni večer», združen z tekmami na aparatih, ter obenem poslovilni večer k vojakom odhajajočih članov v salonu restavracije pri «Levu» na Gosposvetski cesti. Udeležba članov obvezna. Vabljeni so vsi sportniki kakor tudi p. n. občinstvo. Vstopnina prosta.

* *Dramatični odsek Sokola na Vrhniki* pod režijo brata Vuka je priredil v prid Cankarjevemu spomeniku na Vrhniki dramo «Sin». Čisti dobiček je znašal 357 Din za kar se odbor vsem sodelujočim najtopleje zahvaljuje. Odbor za Cankarjev spomenik.

* *Priglasitev slepih in polslepih otrok.* Do 10. maja je prijaviti vse slepe in polslepe otroke v mestnem ekspeditu ljubljanskega magistrata da se jim omogoči potrebna šolska naobrazba.

* *Ciril-Metodova podružnica za Grobelno in okolico* vabi vse člane in prijatelje družbe na občni zbor, ki se vrši dne 6. maja ob 4. popoldne v gostilni Vrabič-Cmok na Grobelnem.

MARIBORSKI OBČINSKI SVETNIKI PRED SODIŠČEM.

Včeraj je pričela pred mariborskim okrajnim sodiščem razprava v tožbah socijalističnega občinskega svetnika Bahuna proti dr. Leskovarju, ker mu je slednji očital pri občinski seji denuncijanstvo lastnih pristašev, oziroma komunistov pri mariborski policiji. Dr. Leskovar je nastopil obširen dokaz resnice in predlagal med drugim za priče tudi tedanjega vodjo mariborske policije dr. Senekoviča. Včeraj je bil zaslišan tudi bivši komunist, sedaj že radikal Nachtigall, ki pa ni nič bistvenega izpovedal, kakor tudi ne sodrug Krajnik. Izgleda, da dr. Leskovar denuncijantstva ne bo dokazal. Predlagal pa je še nove priče kot poslanca Golouha, dr. Serneca in druge ter je bila razprava v svrho zaslišanja ostalih prič preložena na nedoločen čas. Prihodnja razprava bo najbrž skupno z dr. Leskovarjevo tožbo proti Bahunu, kjer pa bo menda zopet težko dokazoval odvetniku dr. Leskovarju slabo pravno zastopstvo mariborske občine, kar mu je očital Bahun v občinski dvorani. Proti dr. Leskovarju se je nadalje vršila včeraj razprava v tožbi magistratnega uradnika g. Ježa, kateremu je dr. Leskovar očital v mestnem svetu nemarno opravljanje službe. Zaslišanih je bila cela vrsta prič, zlasti stanovski tovariši. Razprava je trajala v obeh stvareh skoro ves dan — ter so večinoma vse priče izpovedale v dobro g. Ježa. Samo njegova žena, ki jo zastopa dr. Leskovar proti Ježu v ločitveni tožbi — je trdila, da je bil mož skoro vedno doma in nikoli v službi na magistratu. Pozornost je pri razpravah vzbudilo tudi to, da je predsednika socijalističnega obč. kluba g. Bahuna zastopal radikal dr. Müller, čeprav imamo v Mariboru dva socijalistična advokata, ki pa baje nista čisto pravoverna.

GROZEN UMOR PRI BREŽICAH.

Brežice, 30. aprila.

Danes v zgodnjih jutranjih urah je Brežice razburila vest o strašnem umoru, ki se je izvršil v Trebežu, nedaleč od Brežic.

V omenjenem kraju so imeli svojo hišo 51letna Cecilija Banoš, njena 23letna hčerka Frančiška, omožena Sporčić, katere mož je izza vojne pogrešan, ter njen ljubimec 28letni Jože Bence, katerega pa ni mogla poročiti, ker ni vedela, če je njen mož že mrtev. Omenjeni dve ženski sta imeli pred tremi leti posestvo pri Belovaru, katero sta prodali, se priselili v Trebež, kupili tu hišo ter priteguili v solastništvo te hiše še Jožefa Benceta, ljubimca Frančiške.

Od kraja so še živeli v slogi, pozneje pa so bili prepiri na dnevnem redu, in sicer sta nastopali ženski večinoma vzajemno proti Jožefu Bencetu, ki je rad pogledal v kozarček in jima je bil potem v takem stanju nadležen. Včeraj pa je nenadoma privedel Bence v hišo dva kupca ter jima prodajal hišo za 80.000 kron. Ženski sta sicer izjavili, da hišo prodasta, toda ne izpod 100.000 kron. To je Benceta razdražilo, da je začel ženskama groziti. Boječ se njegove maščevalnosti, sta ženski pobegnili k posestniku Rozmanu in ostali pri njem čez noč. Bence ju je šel okoli 11. ure zvečer iskat in je pri enem izmed sosedov grozil: «Jutri bo pri nas furovž.» Ker ju ni nikjer našel, se je vrnil in šel spat.

Danes okoli 4. ure zjutraj je prišla Cecilija Banoš od soseda Rozmana domov, kakor je sama izpovedala, zato, da pogleda na kokoši, ki so valile pod posteljo, na kateri je spal Jože Bence. Bence je — po izpovedi Banoševe — takoj vstal, jo zgrabil za vrat ter je pričel daviti. Medtem pa je ona zagledala na Bencetovi postelji sekiro, jo zgrabila in udarila po Bencetovi glavi. Bence je padel takoj na tla. Ali je morilka dobila sekiro res na postelji, ali ne, se seveda ne vé. Iz položaja, v kakršnem se je nahajal mrtvec, je razvidno, da je tolkla z ostrim koncem prav besno po njem, ker mu je presekala vrat, čeljusti in popolnoma zdrobila čelo.

Zjutraj je prišla še hčerka domov, nakar sta šli obe k sosedu ter povedali tam, da je Bence ubit. Nato sta se, čim so se uradi zjutraj odprli, prijavili sami oblastem. Mater so zaprli, dočim so hčerko, ki se umora ni udeležila, pustili na svobodi. Popoldne je bila na mestu zločina komisija in je zdravnik izrazil mišljenje, da je bil Bence v spanju ubit. Nadaljna preiskava bo dognala, v koliko so resnične izpovedi morilke.

Domače vesti

PRVI MAJ.

V šoli smo peli po napevu poljske mazurke: «Ljubi maj, krasni maj, konec zime je sedaj, tralala» itd. Kdor ni pel, je dobil z lokom ali šibo packe po roki. Tako je že takrat bilo s prvim majem zvezano i veselje i žalost. Pozneje smo recitirali po K. H. Machi, češkem Heineju, da je maj «lasky čas», čas ljubezni. Posledica — petica v grščini ali matematiki. Še pozneje smo za prvi maj doživljali marsikaj druzega, raztrgane hlače, shode, izlete. S prvim majem je zvezana asociacija rjavih hroščev, dežja in nezadostnih prejemkov, ki so obremenjeni z izdatnimi aprilskimi predujmi. Včasih se tudi zgodi prvega maja, da so vsi drugi prosti, le ti moraš, izjemoma seveda, po uradnem poslu. Le enkrat sem takšen uradni posel samolastno zapustil in odšel iz mesta, pa me je slučajno iskal stric na odhodu v Ameriko, in zbogom stričev majski prispevek, ki bi ga bil dobil od njega!

V svoji prevratni dobi smo dan pred 1. majem slavili Zrinjskega in Frankopana in bežali pred zagrebško policijo, praznik dela je pa zabranila ljubljanska.

Danes se nikomur ne ljubi slaviti sem in tja. Delavske stranke so raztepene v vse vetrove in nekatere za vetrom. Danes slave mnogi budi rdečkarji svoj prvi maj pod okriljem Pašićeve brade in z denarjem njegove ovaj — partijske kase. Nam drugim so ostali samo še rjavi hrošči, dež, «lasky čas», pesmice, packe po roki, in aprilski predujmi. Nič za to, svoj prvi maj kljub temu praznujemo v zavesti, da «bog Kranjca ne zapusti» in da se nam bodo vremena zjasnila. Če bi ne imeli te zavesti, ne bi takšnih dnevnih uvodnikov niti pisali, niti čitali, in tudi za radikalce bi se manj brigali, za valuto in draginjo mesa. Kjer je meso drago, je prepričanje poceni. Zato kličemo tega prvega maja iz polnega grla: Živela homogena... a pardon, to pa ne spada več med dnevne vesti. M. A. Cafizelj.

---

* **«Chor tehnicki» poljskih akademikov iz Lvova** pride danes iz Zagreba v Maribor, kjer koncertuje jutri, v sredo.

* **Francozi na grobu Zrinjskega in Frankopana.** Prošlo soboto popoldne so pod vodstvom konzula francoske republike v Zagrebu, gosp. de Berne Lagarde, vsi francoski odličnjaki, ki so se udeležili «Zagrebškega zbora», obiskali grob narodnih mučenikov Zrinjskega in Frankopana v zagrebški katedrali. Ko je francoska deputacija položila na grob krasen venec s francosko trobojnico in napisom «Hommage français aux martyrs Zrinjski et Frankopan»», je zastopnik pokrajinske uprave dr. Zorčić izrekel Francozom iskreno zahvalo za počaščenje, izkazano narodnima mučenikoma.

* **Prenos kosti dr. Vesnića.** Na eni zadnjih Pašićevih avdijenc je izjavil kralj željo, naj bi se čim prej storili potrebni koraki za prenos posmrtnih ostankov dr. Milenka Vesnića, bivšega predsednika ministrskega sveta in našega poslanika v francoski republiki. Pašić je obljubil, da bo vse potrebno ukrenil, da se pokojni dr. Vesnić prepelje v ljubljeno domovino.

* **Naša policija ščiti italijanske fašiste.** V Šibeniku je te dni policija obsodila na 10 dni zapora člana šibeniške Orjune Vladovića, dijaka tamkajšnjega učiteljišča, ker je nedavno udaril nekega italijanskega fašista iz Zadra, ki je prišel v Šibenik. Vladović je za svoj čin navel razlog, da je ta fašist pripadal skupini, ki je v Zadru napajala naše ljudi z ricinovim oljem, kar se je pripetilo tudi Vidoviću samemu. Dasiravno je razumljivo, da skuša policija preprečiti medsebojni obračun na javnih krajih, je vendar kazen drakonična napram omladincu, ki je sam postal žrtev zverskega postopanja fašistov, ki niso bili kaznjeni za svoje barbarstvo in se še celo drznejo prihajati na naše ozemlje. Če že ni dovoljeno, da se žrtve same maščujejo nad zločinci, ki v svoji drznosti prestopajo našo mejo, morale bi oblasti takim ljudem vsaj prepovedati dohod v našo državo.

* **Telefonska zveza Ljubljana-Trst.** Po izvršitvi rapallske pogodbe so odstranjene razne ovire, vsled česar je naše ministrstvo za pošto in brzojav stopilo z odnosnim italijanskim ministrstvom v stik, da se vzpostavi direktna telefonska zveza med Ljubljano in Trstom, oziroma med Zagrebom in Trstom. Ker je že vzpostavljena direktna linija med Prago in Italijo, se domneva, da načrt ne bo naletel na težkoče.

* **Pogajanja za pravno konvencijo s Poljsko.** V veliki dvorani ministrstva pravde v Beogradu so se v soboto pričela pogajanja za sklepanje pravne konvencije med Jugoslavijo in Poljsko. Pred početkom pogajanj je minister pravde sprejel našo in poljsko delegacijo. Ob 11. so poljski delegati obiskali ministra vnanjih zadev dr. Ninčića. Konferenca je popoldne nadaljevala svoje delo, ki bo trajalo približno 14 dni.

* **Ljudsko šolstvo v Črni gori.** Kakor poročajo sarajevski listi, ima Črna gora po uradnih podatkih 183 štirirazrednih osnovnih šol, ki jih obiskuje 18.000 otrok. Učnih moči je na teh šolah 393. Na vsakih 1150 prebivalcev odpade po ena osnovna šola.

* **Himen.** Bančni ravnatelj dr. Anton Andrejčič v Ljubljani, bivši odvetnik v Trstu, se je poročil z gospodično Marinko Hočevarjevo, hčerko posestnika in lekarnarja gospoda Radoslava Hočevarja na Vrhniki.

* **Trgovine danes samo do desetih odprte.** Da se ustreže kupujočemu občinstvu, je gremij trgovcev v Ljubljani odredil, da bodo danes dne 1. majnika vse trgovine od 8. do 10. ure dopoldne odprte, potem pa se zapro za cel dan. — V Mariboru bodo vse trgovine danes popoldne zaprte.

* **Izpiti iz slovenske stenografije.** Pred izpraševalno komisijo v Ljubljani so prošli petek polagali izpit za slovensko stenografijo za srednje šole: profesor Ivan Gruden, dr. Blaž Svetelj, gospodična M. Gorazdova in neka šolska sestra iz Maribora. Vsi štirje so napravili izpit z odliko.

* **Ostavko na državno službo** je podal g. dr. Fran Janžekovič, šef odseka za telegraf in telefon pri poštni direkciji v Ljubljani.

* **Usposobljenostni in specijelni izpiti v Mariboru** so se vršili pod predsedstvom ravnatelja Matije Pirca v času 22.—28. aprila t. l. in so imeli sledeče uspehe: 1. **Meščanskošolski izpiti:** I. skupino sta napravila Živko Vinko in F. Mr. Akvilina Jerman. 2. **Ljudskošolski izpiti:** Miklavčič Anton, Gorišek Simon, Kostijal Saša, Plevčak Berta, Bančar - Majcen Marica, Dobernik Simon, Vertačnik Vido, Babšek Joško, Fabjan Marija, Filipič Marica, Venel - Vodopivec Olga, Jarc Franc, Engelsberger Viktor, Turk Fortunat, Vičič Stanko, Berglez Marija, Mirovič Josipina. 3. **Dopolnilni ljudskošolski izpiti:** Mešnark Josip, Števančec Rudolf, Rejec - Zehner Nežika, Plaš Mihael, Prajninger Helena. 4. **Specijelni izpiti iz francoščine:** Vričaj Nada. Reprobirani so bili: eden za meščanske šole, štirje za ljudske šole, dva za dopolnilni izpit ljudskih šol.

* **V Mariboru je v nedeljo umrl** obrtni nadzornik inž. Drago Kunc. Pogreb bo v sredo 2. maja ob četrt na 10. na Pobrežju. — V pondeljek je umrl v Mariboru bivši mesar in posestnik Tomaž Reisman.

* **Jubilej dela.** Te dni praznuje znana tovarna nogavic in pletenin M. Franzl & sinovi v Ljubljani na Privozu št. 10 petintridesetletnico svojega obstoja. Ta tvrdka je prva in najstarejša te vrste v Sloveniji in najbolj priljubljena pri vseh trgovcih radi svojih solidnih izdelkov in zmernih cen, zato tudi krije potrebo ljubljanskih trgovcev grosistov in Slovenije skoraj sama. Tovarna ima v obratu vse nove modele in stroje na ročni in motorni pogon. Vkljub veliki konkurenci inozemstva je tvrdka M. Franzl & sinovi povsod tako vpeljana, da zahtevajo po trgovinah podeželski odjemalci le «Francelnove» nogavice, ker so jim najbolj trpežne in vsled tega najceneje. Tvrdki iskreno čestitamo k jubileju in želimo, da bi se razvijala še nadalje tako lepo kot doslej, ter jo najtopleje priporočamo.

* **Nezaslužena je usoda** naših državnih nastavljencev, ki stopajo po dolgoletnem trudapolnem delu v res zasluženi pokoj. Zopet se je zgodil pred kratkim slučaj, da je zaprosila poštna uradnica po 35letnem nadvse hvalnem uradovanju za penzijoniranje. Posledica? Da so ji sicer takoj ustavili plačo, pokojnine ji pa že tri mesece niso nakazali in nobenega upanja ni, da bi se to v kratkem zgodilo. Da, imenovana oseba niti pripomoči ni sprejela, da bi mogla vzdržati v tem bogzna kako dolgem intermezzu. Od česa naj živi danes v tej strašni draginji, ko še pri polni plači ni mogoče izhajati? Pozivamo in zahtevamo od merodajnih činiteljev, da že vendar enkrat odpravijo to državno sramoto.

* **Mariborski parni mlin zopet v obratu.** Kakor smo svojedobno poročali, je meseca februarja lanskega leta do tal pogorel v Mariboru znani parni mlin tvrdke Franc in sinovi. Z gradnjo novega poslopja se je pričelo že lansko spomlad in je bila zgradba pred kratkim dograjena in mlin moderno opremljen. Gradbeni troški so znašali nad 70 milijonov kron. Novi parni mlin je že v obratu.

* **Skauti v Trbovljah.** Poročajo nam: Na povabilo našega češkega brata-sokola g. Klime, uradnika stavbnega podjetja Ročak v Trbovljah je dospelo prošlo nedeljo v Trbovlje 14 skautov-dijakov pod vodstvom načelnika g. Haszlakiewieza in stegovodje g. Brezigarja. Šotore so si postavili za šolskim poslopjem v Trbovljah, kjer so kmalu zagoreli ognji in so si sami kuhali obed. V šoli se je dečkom od 8. do 14. leta že prej naznanil prihod mladih ljubiteljev narave in morale, na kar se je zbrala okrog njih mnogoštevilna trbovska mladina. Po kratkem nagovoru načelnika, ki je razjasnjeval pomen in naloge skautizma, se je zapisalo v organizacijo 40 naših malčkov, katerim so oči kar žarele, ko so gledali lepe igre in telovadbo skautov. Seveda kroji — to je bilo zopet nekaj popolnoma novega in lepega. Vodstvo trbovskega odseka je prevzel agilni brat Čehoslovak g. Klima. Želimo mu mnogo uspeha, da bi privedel mladino do ljubezni narave ter naše lepe domovine in očetnjave Jugoslavije! K—r.

* **Zagreb in tujski promet.** Ob priliki velikega vzorčnega sejma se je nagrnilo v Zagreb veliko število tujcev, a tudi mnogo domačinov iz raznih krajev Jugoslavije. Zlasti je znatno število Slovencev, ki so prišli na sejem kot razstavniki; veliko pa je tudi število obiskovalcev iz Srbije, Vojvodine in Bosne. Vso to silo ljudi je treba spraviti pod streho, kar pa je z ozirom na pomanjkanje stanovanj zelo težavno. To nepriliko izrabljajo gotove pijavke, ki zahtevajo samo za enkratno prenočišče po 100, a tudi po 250 dinarjev. Zagrebško časopisje svari pred takim postopanjem napram tujcem ter poziva oblasti, da energično nastopijo proti krivcem.

* **Lekarno na Jesenicah je vzel v najem** s 1. majem g. mr. ph. Ciril Maver, večletni asistent iz lekarne Sušnik v Ljubljani.

* **Visoka starost.** Osješki listi poročajo, da je te dni umrla tamkaj gospa Eva Gamoš, ki je dočakala visoko starost 100 let. Starka je bila do zadnjega časa popolnoma zdrava in ni bila v celem svojem življenju bolna niti en dan.

* **Slabi izgledi sadne letine.** Iz mariborske okolice poročajo, da dolgotrajno deževje že resno ogroža sadno letino. Pomladansko sadje, zlasti hruške in češnje, je že vse v cvetju, pa se radi deževja ne more oploditi. Ljudstvo bo v tem slučaju trpelo ogromno škodo.

* **«Specijalist» za pasjo steklino.** Slučaj, ki se je te dni pripetil v nekem bosanskem selu, nam jasno kaže, kake posledice lahko rodi neukost ljudstva in nezaupanje napram zdravnikom. V okraju Bosanski Petrovac je stekel pes ugriznil seljaka Mujo Hodžiča. Zdravnik je odredil, naj se Hodžič takoj poda v sarajevski Pasteurjev institut. A seljak je, namesto v Sarajevo, odpotoval v Liko, kjer se nahaja, kakor je slišal, neki dober «ljudski zdravnik». Ta «zdravnik» je izvršil operacijo pod jezikom ter mu namazal ugriznjeno mesto s pasjo mastjo, za kar mu je zaračunil 25 dinarjev. Ko se je seljak čez par dni vrnil v svoje selo, se mu je stanje poslabšalo. Zdravnik je ugotovil pasjo steklino, kateri je nesrečni človek v strašnih mukah podlegel. Proti nevarnemu «specijalistu» je uvedena stroga preiskava.

* **Razne nezgode.** Konj je udaril s kopitom po glavi delavca Ivana Mikuliča iz Travnika pri Kočevju in mu prizadel težko rano. — Josipini Verbič je v tovarni «Transformator» v Ljubljani pri rezanju papirja odrezal stroj oba palca na rokah. — Na Mihaela Bajdo je padla podsekana smreka in mu strla desno nogo. — Neža Kamalič, služkinja iz Količevega, se je zastrupila s suhimi gobami. — Antonu Kosu, kočarju iz Št. Ruperta, je pri streljanju z možnarjem povodom žegnanja puhnil smodnik v obraz in ga močno opekel. — Neži Palik, kočijaževi ženi, je v prepiru vrgel mož v obraz porcelanasto skodelico in jo pri tem težko poškodoval. — Posestnica Ana Markovič je kupila pri tvrdki Šarabonu dve steklenici kisle vode. V eni pa je bil bencin. Markovičeva je nalila kozarec ter izpila bencin in se zastrupila. Prepeljali so jo takoj v bolnico, kjer so ji izpraznili želodec in je sedaj izven vsake nevarnosti.

* **Nesreča z vojaško patrono.** Z Javornika na Gorenjskem nam poročajo: Na Potokih pri Kor. Beli se je zgodila dne 26. aprila težka nesreča. Družina Smole je sedela pri večerji. Sin, ki hodi v meščansko šolo, pa se je igral s svinčnikom, na katerem je ime nataknjeno vojaško patrono. Ker je ni mogel vzeti s svinčnika, je vzel klešče v roke, da jo odstrani. Pri tem je patrona eksplodirala, koščki pa so ranili več ali manj vse prisotne, najbolj pa mater, ki bo najbrž izgubila oko. Pripominjamo, da je bila patrona že dve leti na svinčniku.

* **Novorojenček v rakovniškem bajerju.** Kakor smo že omenili, je prošli petek zasebnica Antonija Hrastnik našla v ribniku pri Rakovniku mrtvo dete moškega spola, zavito v cunje. Poizvedbe so dognale, da je otroka vrgla v bajer služkinja Justina Koželj iz Rudnika, ki je bila v soboto aretirana in izročena sodišču. Koželjeva je dejanje priznala.

* **Kaznovani razgrajači v vlaku.** Dne 11. novembra se je peljala večja družba delavcev z velenjskim vlakom iz Paške vasi proti Polzeli. Med njimi je nastal prepir in prerivanje, pri čemer je neki Franc Svelko razbil okno. Službujoči sprevodnik jih je miril, dobil pa pri tem sam več udarcev. Ko je na Polzeli zastavil Svelku pot ter zahteval, da se legitimira, ga je Svetel prijel in udaril po glavi. Ker je sprevodnik opozoril tudi nekega Zupana, kurjača iz Šoštanja, na nedostojno vedenje, ga je ta udaril z nekim trdim predmetom. Isto se je zgodilo s skladiščnikom Drobničem na Polzeli, ki je prišel sprevodniku na pomoč. Ker sta se pregrešila Svetel in Zupan s svojim surovim vedenjem zoper zakon o oblastvu in javnem redu ter zakrivila tudi težko telesno poškodbo, sta bila kaznovana pred celjskim okrožnim sodiščem prvi na 8 tednov, drugi pa na 6 tednov težke ječe.

* **Samomor podpolkovnika.** Sarajevska policija je bila te dni obveščena, da se nahaja pred oficirskim paviljonom v bližini muzeja podpolkovnik Mihajlović mrtev. Mihajlović je bil poklican od vojaškega sodišča v Sandžaku na zaslišanje v neki prav stari zadevi, ki se vleče že skozi deset let. Obtožili so ga namreč, da je nagovoril nekega podnarednika, da ubije nekoga in sedaj bi imel podpolkovnik priti pred sodišče, da se stvar končno reši. On je prosil, da bi se stvar razpravljala pred sarajevskim vojaškim sodiščem, ker v Sandžaku vodi stvar neki vojaški kapitan-auditor, ki je njemu osebno sovražen. Prošnja podpolkovnika pa ni bila uslišana in Mihajlović bi moral oditi na zaslišanje pred sodnika, ki je bil njegov osebni nasprotnik. Res se je lepo pripravil na potovanje, a ko bi moral oditi, je nakrat stopil k oknu in se vrgel na cesto, pri čemur si je zlomil vrat in obležal mrtev.

* **Lažni doktor aretiran.** V Sarajevu je nedavno neki dr. Milorad Stanisavljević brez dovoljenja otvoril zdravniško ambulanco. Bavil se je z zobarstvom. Detektivom, ki so imeli naročilo, da legitimirajo doktorja, ni mogel dokazati svoje doktorske usposobljenosti, češ da je izgubil listine. Povedal pa jim je celo svojo odisejado. Njegova ambulanca je bila v velikem neredu, njegovi instrumenti popolnoma rjasti. «Doktor» je bil aretiran in njegovi instrumenti zaplenjeni. Radosavljević je izjavil, da je leta 1912. promoviral v Budimpešti, se specijaliziral za zobarstvo ter služil pozneje kot okrajni zdravnik v Šabcu in Kragujevcu, kjer je prestopil v pravoslavje in si nadel ime Milorad Stanisavljević, dočim se je prej imenoval Lajoš Damjan. Pri njem se je našel potni list, glaseč se na ime dr. Paul Kratz, s katerim ga je baje vlada poslala v zaupni misiji na Dunaj. Ko se je vrnil v Jugoslavijo, se je kot zobozdravnik etabliral v Sarajevu in tako zabredel v zapor.

* **Predsednik «Gospodarske stranke» aretiran.** Mariborski vitez Zagorski, ki je pred volitvami ustanovil svojo neodvisno gospodarsko stranko in z njo še pred odločilno bitko pogorel, se še vedno čuti oblastnega predsednika stranke. V nedeljo je n. pr. na svojem izvidnem sprehodu srečal nekega kaznilničnega paznika in ga brez povoda tako dolgo zmerjal, da je morala priti policija, ki je viteškega predsednika aretirala.

* **Vlomi.** V noči od 27. na 28. aprila so neznani storilci vlomili v trgovino Josipine Toplak v Polzeli in ji odnesli za 43.000 K raznega moškega in ženskega blaga. — Tatovi so daljo posetili gostilničarja Ignacija Juga v Rajhenburgu in se polastili 15.000 K vredne harmonike Viktorja Zupanca. — V Dobliški gori v Belokrajini so vlomilci pred nekaj dnevi vdrli v neobljudeno hišo in zidanico Valentina Legata in ukradli gospodarju približno za 10.000 kron raznega blaga in dve steklenici tropinovca.

* **Tatvine v Ljubljani.** V nedeljo dopoldne je bila Pavli Martin v Prisojni ulici št. 1 ukradena iz kuhinje nanjata listnica, v kateri sta bila dva zlata prstana z briljanti, vredna 30.000 K, Josipini Predalič pa je neki zlikovec odnesel iz dvorišča na Starem trgu št. 9 žensko obleko, vredno 4000 K.

* **Stalen klijent sodišča** je neki Franc Golc, 47 letni krojač iz Verač. Doslej že 23krat kaznovan, se je zagovarjal dne 28. pred celjskim okrožnim sodiščem radi tatvine, ker je vzel Ivanu Čanderju na Lošici blago ter se delj časa brezposelno potepal. Zaradi svojih dolgih prstov in nestalnega bivanja je bil pred celjsko sodnijo zopet obsojen na 10 mesecev težke ječe.

* **Čevlji domačih tovarn Peter Kozina & Ko. z znamko «Peko»** so najboljši in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Dopisi

IZ BELOKRAJINE. Vsakdo, ki je prepotoval Belokrajino, ve, da je bogata naravnih krasot in da ima tukajšnje prebivalstvo precej naravne inteligence. Žalibog pa je ta lepi kos naše očetnjave v mnogih ozirih zaostal, zlasti v splošni ljudski izobrazbi, ker je šolstvo tukaj še na zelo nizki stopnji. A v novejšem času je opažati tudi v tem oziru napredek. Tako se je po prizadevanju g. župana Julija Mazeleta odločil občinski odbor v Gradcu, ki obstoja iz samih naprednih mož, da zgradi v občini Gradac novo, moderno šolsko poslopje s telovadnico. Pozdravljamo ta važen sklep, ki naj bi bil v vspodbudo tudi drugim občinam, posebno Semiču, kjer je šola majhna, stara podrtija, ki bi jo morala šolska oblast pravzaprav zapreti. Modri občinski možje so se sedaj odločili, da popravijo to podrtijo, ki bo zadostovala za pouk dnevno samo polovici otrok, polovica pa bo morala ostati doma brez pouka. Vendar bi se z izkupičkom za staro šolo in z denarjem, ki bo šel za popravila, z malimi žrtvami prav lahko zgradilo lepo šolsko poslopje. Opozarjamo pa tudi šolsko oblast, naj izposluje Belokrajini izdatnih državnih podpor za zgradbo šolskih poslopij, da se povzdigne tu splošna ljudska izobrazba.

DOLNJA LENDAVA. Da ne boste bralci «Jutra» mislili, da je Dolnja Lendava mrtva točka naše domovine, bodi povedano, da je pri nas precej živahno življenje, vsaj kar se tiče narodnega dela. Dramatični odsek tukajšnje Narodne čitalnice, ki si je s pomočjo res nekaj pridnih neumornih delavcev na kulturnem polju leta 1921 postavil oder v dvorani hotela «Krone», si je oder že tako izpopolnil, da se lahko primerja z marsikaterim odrom v Sloveniji. Ako pomislimo, da so vse to delo izvršili izključno le tukajšnji javni nameščenci, uradništvo in učiteljstvo, ki se mora poleg napornega dnevnega dela v uradih in šolah boriti še z težkočami za vsakdanji kruh, moramo pač občudovati, od kod jemljejo ti ubogi ljudje, smel bi reči, dandanes največji siromaki v državi — vso to potrpežljivost. Ti ljudje se zavedajo svojih dolžnosti. Oni vedo, kolikega pomena je za narod kultura. In ravno to točko so si vzeli tukajšnji nameščenci za cilj, za katerim stremijo, ne meneč se na njih mizerno materijelno stanje. Uspeh je tu. Pred enim letom uprizorjena Meškova «Mati» je imela samo 27 gledalcev. Človek bi rekel — sedaj je končano, toda ne. Igralci se niso prestrašili ter prenehali z delom, temveč poprijeli so se dela še bolj pridno. In ne zastonj. V letošnjem letu uprizorjene predstave «Divji lovec», «Ulica št. 15», in «Deseti brat» so se obnesle za tukajšnje razmere popolnoma dobro. Obisk je bil pri vseh predstavah številen in smelo trdimo, če bo šlo tako naprej, bomo imeli čez leto dni pri vsaki predstavi dvorano nabito polno. Ne pozabijo pa igralci poleg ostalih tudi vojakov. Tudi za nje se vsaka predstava ponovi in sicer vedno v nedeljo popoldne brezplačno. Ali ni to požrtvovalnost? Vsa čast g. režiserju Birsi, ki žrtvuje marsikatero uro v ta namen! Vsa čast vsem igralcem in igralkam ki se žrtvujejo samo, da dosežejo zaželjeni cilj. *Constantia et labor!*

Domače borze

30. aprila.

Zagreb, *devize:* Dunaj 0.1365 - 0.1375 Berlin 0.3275 — 0.335, Budimpešta 1.84, Milan 479 — 481, Bukarešt 46.50 — 47.50, London 451 — 451.75, Pariz 657.5 — 662.5, Praga 289 — 291, Newyork 98.50, Švica 1770 — 1775, Varšava 0.21 — 0.215, *valute:* dolar 95 — 95.75, avstr. krone 0.136 — 0.137, češke krone 285, lire 473 — 475, franki 650 — 655, napoleoni 350 — 360. *Elekti:* Ljubljanska kreditna 250, Slavenska 108 — 110, Praštediona 1020 — 1022.50, Trbovlje 1025 — 1075.

Beograd, *devize:* Pariz 658, London 450, Milan 479.50, Ženeva 1769.25, Newyork 96.75, Berlin 0.33, Praga 290, Solun 112, Dunaj 0.13625, Budimpešta 1.80, Bukarešta 46.50, *valute:* funti 442, dolar 96, leji 45.50.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 30 aprila 1923 — Ljubljana 306 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana .	7.	767·4	7·3	brezvetra	megla	6·1
Ljubljana .	14.	765·7	18·0	„	več jasno	—
Ljubljana .	21.	767·8	12·8	sever	jasno	—
Zagreb . .	7.	767·0	11·0	jug	„	—
Beograd .	7.	766·5	10·0	brezvetra	„	—
Dunaj . .	7.	765·5	11·0	zapad	več jasno	1·0
Praga . .	7.	763·0	9·0	sev. zapad	oblačno	1·0
Inomost . .	7.	767·9	0·0	brezvetra	jasno	—

V Ljubljani barometer višji, temper. primerna. Solnce vzhaja ob 4·47, zahaja ob 19·16

ZAHVALA.

Za mnogobrojne dokaze srčnega sočutja povodom prerane smrti naše ljubljene hčerke

STANE FAJDIGA

usojamo se izrekati našo najprisrčnejšo zahvalo vsem, osobito pa se zahvaljujemo g. dr. Schiffrerju, zdravniku v Ribnici, ki se je nadvse požrtvovalno trudil olajšati njeno dolgotrajno bolezen, čast. duhovščini, osobito tukajšnjemu g. kaplanu ter čast. superioru pri Novi Štifti, ki sta jo tako skrbno ter neumorno tolažila ter pripravljala na njeno zadnjo uro; nadalje se zahvaljujemo našim sorodnikom ter prijateljicam predrage pokojne, ki so jo tolikrat obiskovali, kakor tudi vsem znancem, prijateljem iz Ljubljane, Kočevja, Ribnice, Velikih Lašč, Loškega potoka, Dolenje vasi itd., ki so prihiteli v tako obilnem številu spremit našo ljubljeno Stano k večnemu počitku. Osobito pa veljaj naša zahvala Sokolicam in Sokolu iz Velikih Lašč, Ribnice, Sodražice za veliko udeležbo ter za poklonjeno cvetje, gg. pevcem iz Sodražice in Ribnice za ganljive žalostinke ter vsem onim, ki so v tolikem številu pismeno izrazili svoje sožalje ter nas tolažili v naši neizmerni bolesti.

SODRAZICA, dne 29. aprila 1923.

742 **Rodbina Fajdiga.**

M. Zevaco:

„Krvavi kardinal“

Zgodovinski roman

Kaj mieli? Kaj je hotel reči? Chalais je sredi dovrane in se smehlja. Na čelu se mu svetlika obilen znoj in srce mu krepko utriplje. Chalais se smehlja graciozni plavolaski, koje glavica mu lebdi pred očmi . . .

«No bo ga, lisjaka!» krikne veliki prior in sočno zakolne . . .

«Evo ga!» se odzove drug glas.

Vsi poskočijo na svoja mesta. Strašen molk. Zarotniki se spogledajo in drug drugemu se zde, kakor pošasti . . Zunaj se zaslišijo koraki . . . krepki, nagli, odločni . . . Ali so to kardinalovi koraki? Vrata se sunkoma odpro in . . . zarotniki kriknejo v strahu: Trencavel!!! . . . . Kaj dela tukaj? Kaj pomeni to? Došlec je res Trencavel . . .ves je pokrit s prahom, oznojen . . . Trencavel!

«Trencavel! . . . Kaj hočete? . . . Kdo vas pošilja? . . . Izdani smo!»

Ti vzkliki se križajo naglo, zmedeno, in vsi se obrnejo proti došlecu, kakor ga da hočejo napasti . . . Vojvoda anžovinski pa sedi ali sloni ali leži ves izgubljen v svojem naslanjaču, skoraj kakor da ga zapušča zavest, in slabotno šepeta: «Izgubljen sem . . .»

Trencavel stopi mirno tja do kraljevega brata in se mu nakloni. Vendome dvigne svoje bodalo.

«Monsinjor,» pravi Trencavel mirno, «poslala me je gospodična Annais des Lespars, da vam kriknem v zadnjem hipu: Pozor, gospodje, rešite se! Vaši načrti so bili izdani v zadnjem hipu, eskadrona dragoncev prihaja, da vas zajame . . . Videl sem jih na poti . . V nekaj minutah že bo ta gradič obdan . . .»

Vendome in Burbon podpirata Gastona, ki se trudoma dvigne in odgovarja: «Gospod, v drugič vas prosim oproščenja, da sem vam delal krivico, in to pot vas prosim radevolje . . .»

Morda je bila ta beseda najplemenitejša, kar jih je izpregovoril ta knez. In še to besedo mu je narekovala bojazen.

Nekaj hipov pozneje že dirja Gaston anžovinski, kar ga le more nositi konj, in z njim dirjata Burbon in Vendome. La Vallette in Butevile in Beuvron so mirnejše odšli iz tega začaranega gradiča in so zasedli svoje konje, ne da bi se bili preveč požurili. Če pa je kraljev brat dirjal, kar je le mogel, je vendar eden med zarotniki dirjal še bolj naglo. Bil je Chalais. Njegov obraz je bil spačen. Z ostrogami je neprestano spodbadal konja, ki mu je dirjal vedno prepočasi, dasi je dal svoja pljuča za jezdeca, ki glasno govori sam s seboj: «Ker je že vse izdano, je sedaj palača vojvodinje de Chevreues gotovo že zasedena . . . Gospod Bog, izkaži mi to milost, da pridem pravočasno in da padem v njeni obrambi proti kardinalovim beričem! . . .»

Majordomus in vsa služinčad odprtih ust gleda za pobeglimi gosti in ničesar ne razume. Štirje zadnji povabljenci pa zajašejo svoje konje. in z njimi Trencavel. Mirni so . . . Ko so že daleč, se zasliši močan peket velike čete. Eskadron dragoncev je prispel . . . prekasno. Štirje anžovinski plemiči in Trencavel se pa ustavijo sredi polja.

«No, gospodje,» pravi Trencavel, «kaj želite od mene?»

«Ubijemo vas!» mu odgovore vsi štirje na en glas.

Trencavel razjaše in priveže svojega konja na najbližje drevo, zelo skrbno. Potem pogladi zvesto žival po kadečem se vratu in se obrne. Četvorica njegovih sovražnikov ravno tako privezava svoje konje. Trencavel se zasmeje.

«Tako, tako, gospodje . . . Ker niste dobili kardinala v svojo pest, mislite, da morate razčetveriti mene, kakor za nadomestek? Dobra je ta, pa kratka! Hahahaha! Sicer vam je pa menda znano, da vaša naloga ni prav lahka, kajti svoj meč imam in pa svoje kratko bodalo. Bolje bi bili storili, da ste me ubili takrat, pred dnevi, ko ste me našli neoboroženega in ko sem vas ozmerjal in označil s priimkom, katerega zaslužujete. Se li spominjate?»

Seveda se!» mu odgovarja Fontrailles s strašno mirnostjo. Vi ste nam rekli, da smo obešenjaki, podleži. Evo, gospod, tem bolj za vas, da vam takoj pojasnim in da ne bo nesporazumljenj. Res je, da ravnamo podlo, kajti sklenili smo, da se vas iznebimo za vsako ceno in da vas zato danes napademo vsi štirje naenkrat. Storili bi to tudi, če bi nas bili istočasno deset na enega! Razumete li?»

«Ej, hudiča, seveda, saj nisem gluh! Vendar samo eno besedo še, vseeno. Zakaj pa ste tako strašno zagrizeni v to misel, da me morete ubiti, četudi le na podel način? Rad bi pa vendarle vedel . . .»

«Povem vam, ker itak čez pet minut ne boste več med živimi . . . Ubiti vas hočemo, ker . . .»

Fontrailles umolkne in sope.

«No?» mirno vpraša Trencavel in švistne s svojim mečem po zraku.

In renče dokonča Fontrailles:

«Ker vas o n a ljubi!»

Trencavel zadrgeta in potem začudeno pogleda besednika sovražne četvorice. Potem za hij zamiži, nepojmljivo veselje mu napolnjuje srce, ki kar hoče počiti pod to nepričakovano, tako trdno izgovorjeno blagovestjo. Samo za hipec . . kajti oni štirje se mu že bližajo, molče, s štirimi naperjenimi meči, ki se zlovražno svetlikajo v solnčnih žarkih. Trencavel odstopi za korak in zavihti svoj meč ter z enim samim kolobarjem odbije štiri sovražne konice. Obenem pa pravi:

«Tak no, gospodje, saj sem vam že rekel, da ne boste imeli tako lahkega posla . . . Raje odnehajte . . .»

In nepričakovano izpade in sune. Chevers krikne in pade.

«Prvi!» pravi Trencavel mirno.

Ostala trojica besno zasope in se zažene vanj. Žvenket mečev, švistanje, sopenje, topotanje nog, ki udarjajo pri vsakem sunku ob tla . . . Strašna, molčeča, zagrizena borba, besen napad, mrzla, opasnosti se zavedajoča obramba . . . Busiere naenkrat vrže svoj meč po tleh in potegne bodalo. Liverdan hoče zadeti Trencavela, ki odskakuje, naskakuje, se umika in bliža, kroži okrog trojice, kakor sokol v borbi s čapljami . . . Naenkrat se Liverdanu posreči, da pograbi Trencavela od zadaj. «Suni ga!» krikne. Toda Trencavel v tem strašnem odločilnem hipu napne svoje mišice, z največjim naglim naporom se umakne obema sunkoma, ki švigneta proti njemu, s tem, da se z Liverdanom vred vrže na tla in da dregneta sunka z zaletom nad njim v prazno, Trencavel pa v tistem hipu sune s svojim bodalom za sebe, zadene v nekaj mehkega in potegne . . . S prerezanim trebuhom pade Liverdan od njega . . . .

Strašen, ves oblit s krvjo nasprotnikov, razgret, besen zatuli Trencavel in zakroži s svojim strašnim mečem, da odskočita zadnja dva napadalca:

«Še dva . . . Hej, semkaj . . . ali pa . . . hej, obešenjaka, stran, pa vam podarim življenje!»

Fontraillesov meč ga zadene v levo ramo. Trencavel dvigne svoje orožje in besen udari z ročajem po glavi. Busiere pade kakor vreča.

«Trije . . . hej, trije . . .» renči Trencavel ranjen. «Jaz . . .»

Toda ne more nadaljevati govorjenja. Fontrailles ga iznova neizprosno napada, z bodalom se mu je zagnal na vrat. Oba borca sta telo ob telo in suvata s svojimi bodali ter strežeta nasprotnikove sunke . . . Toda le Fontrailles suvo proti Trencavelu. Ta samo streže njegove sunke z desnico, levico pa je položil Fontraillesu okrog vratu in ga sedaj stiska. Strašen je ta objem, ki postaja vedno tesnejši, vedno bolj smrten. Fontraillesu, ki mu stopa pena na usta in katera mu sani lice pod pritiskom krvi, besnemu Fontraillesu glasno pravi Trencavel na uho:

«No, da, priznam, tudi jaz jo ljubim!»

Fontrailles zavzdihne, belo pogleda in popusti. Dobil je smrtni sunek v vrat. Izpod roke zmagalčeve pade. hrope, v zadnjem krču pogrebe s prsti po travi in je nekaj izpul! . . .

Trencavel pa povesi svoje junaške roke, mirno stoji, težko sope, bled je in ves okrvavljen in tako gleda preko mrtvih trupel izgubljeno nekam v daljavo.

Tako stoji morda uro ali manj . . . ne zaveda se. Potem se mu strašni izraz v obličju polagoma omili, oči se mu zasolze in globok vzdih mu privre iz prs. Sunkoma se obrne, s krepkim korakom stopi k svojemu konju, ga odveže, zajaše in ne da bi se enkrat pogledal za sebe, se odpravi v počasnem koraku nazaj, v smeri proti Parizu.

1

Išče se obratovodja
za veliko parno žago, vešč popolnoma v lesni stroki.
Poleg plače stanovanje, kurjava in razsvetljava.
Nastop takoj, najkesneje s 1. junijem 1923.
Naslov pove uprava „JUTRA“. 710

JAMSKI LES
smrekov ali jelkov od 10 cm debeline na tankem koncu in od 3 m dolžine naprej kupi vsako množino franko vagon kranjskih postaj: 666
Šentjanški premogovnik, Krmelj - Dolenjsko.

Trboveljski premog in drva 44
stalno v zalogi vsako množino
Družba Ilirija, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

Peter Kobal
Kranj, Glavni trg
tvornica vseh vrst blazin iz žime in morske trave, modroce na peresih. Specijelna tvrdka za izdelovanje klubgarnitur.
Najnižje cene! Najsolidnejši izdelki!
Zahtevajte oferte in cenike! 82

Naročajte dnevnik „Jutro“!

Delniška glavnica in rezerve Din 36,000.000. 739

Ustanovljena 1900.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani
naznanja, da se preseli
iz dosedanjih poslovnih prostorov, Stritarjeva ulica 2
v poslovne prostore v
novodograjeni lastni bančni palači
na Dunajski cesti št. 1
v katerih prične dne **2. maja 1923.** poslovati.

Naslov za brzojavke: Banka, Ljubljana.
Telefon: št. 261, 413 in 502; devizni oddelek št. 503 in 504.

Podružnice: **Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.**

Politični odmevi

Poučna klerikalna logika

Odkar so naši klerikalci uvideli, da v Beogradu vendar ne gre tako enostavno in gladko kakor se da prijetno in samozavestno pisati po žurnalih, so izdatno modificirali svoj tenor. Ko so jih po beogradskih listih dobili par krepkih na glavo, so se začeli opravičevati, da se oni bore ne le za samoupravo Slovenije in Hrvatske, marveč tudi — Šumadije. Svojo borbo zoper «Beograd» tolmačijo sedaj tako, kakor da se ne bore tudi za osvoboditev srbijanskega kmeta od Beograda, to je od beogradske porodice, cinkarske čaršije, kajti tega, kar delajo in hočejo politični voditelji raznih strank v Beogradu, tega nikakor noče Srbija, to je srbsko ljudstvo...

Klerikalci so tedaj «konstatirali», da srbsko ljudstvo ne misli tako, kakor je glasovalo dne 18. marca. To se pravi, da hoče «Slovenec» konstatirati popolno nasprotje med vodstvom političnih strank in ostalimi volilci, ki sestavljajo stranke. Ta logika je jako poučna in se da s pridom porabiti tudi drugod. In se je že porabljala. V času avstrijskih ustavnih borb so jo Nemci uporabljali napram probujajočim se slovanskim narodom. Tudi oni so trdili, da «panslavistični» voditelji — pa naj so bili skromni oče Bleiweis ali pa radikalni Mladočehi — nikakor ne predstavljajo ljudstva; ljudstvo je dobro in zvesto in hoče živeti v miru in slogi, o panslavističnih, narodnih programih pa ne mara ničesar slišati; to je stvar maloštevilnih hecerjev, ki si obetajo od tega profit.

Kdor je te vrste polemike že pozabil, pa se vsaj spominja, da so nemškutarji in Nemci prav s temi argumenti nastopali zopet nas ob času deklaracijske propagande, ki je bila po tej nemški logiki le plod in izrodek porodice, pardon! — hecerstva vseslovanskega, proti kateremu je prav za prav slovensko ljudstvo ravno tako kakor nemško.Ko so med vojno, za časa avstrijske okupacije z Dunaja pošiljali svoje pismouke po Balkanu, so tudi ti modrijani «konstatirali», da je bilo srbsko ljudstvo le zapeljano v vojno zoper Avstrijo po hecerstvu maloštevilnih beograjskih porodic, ki so imele interes na taki politiki.

Ako bi sedaj napisali, da sta si klerikalna in nemško-avstrijska politična ideologija jako sorodni, morda tako kakor učenec in učitelj, bi se nedolžni «Slovenec» seveda izdatno razjezil in nas po zasluženju ozmerjal. Obrnimo tedaj raje klerikalno metodo sebi v prid in z lahkoto v tem slučaju konstatiramo, da slovensko ljudstvo nikakor ne misli tako, kakor bi bilo soditi po 60% klerikalnih glasov, marveč da je to ljudstvo le zapeljano po peščici klerikalnih petelinov — kakor se je blagovolil izražati dr. Šušteršič neslavnega spomina ter toliko in toliko sto župnikov ter kaplanov. Ako bi hoteli tedaj izvedeti pravo ljudsko sodbo, bi morali pred prihodnjimi volitvami zapreti štab klerikalne stranke z župniki — in prerokovanje bi se izpolnilo.

Oho, to je pa nekaj drugega bi ogorčeno zapisali v «Slovencu».

Pred odločitvijo v Poruhrju

Podoba je, da se reparacijski problem med Francijo in Nemčijo bliža svojemu vrhuncu. Curzon je v imenu Anglije v svojem poslednjem govoru izrekel tehtna naziranja angleškega stališča, naziranja, iz katerih mora Nemčija jasno uvideti, da z angleške strani ne more računati na pomoč. Saj je Curzon izrečno izjavil, da Anglija ne more resignirati na svoje milijarde; tem manj tedaj tudi v Londonu pričakujejo kaj drugega od — Francije.

Na kaj morejo v Berlinu še upati, na to danes že ni več tako težko odgovarjati. Upanje, da bi Anglija napravila kak efektnejši afront zoper Francijo, nego so bili platonični, prijateljski nasveti, to upanje, če je v Berlinu kdaj resno obstojalo, se danes razblinjuje v nič. Jasno je, da ostaja Anglija kljub vsem svarečim zmernim izjavam vendarle sekundant Francije.

Upanje na pomoč s strani ruske sovjetske vlade ima manj praktičnega pomena kakor kdajkoli. Da je taka nada v Nemčiji resnično obstojala, o tem priča dejstvo, da se je moral celo znameniti Kautsky obrniti proti njej in dokazovati, da je sovjetska Rusija danes popolnoma nezmožna za vsako vojaško akcijo izven ruskih mej — in samo vojaška pomoč bi mogla v sedanjem položaju imeti pomen za Nemčijo.

V Berlinu so bili dalje mnenja, da bo pasivni odpor poruhrskega prebivalstva, osobito delavstva, povzročil Franciji večjo škodo, nego ji nudi okupacija materijalnih koristi. Izkazalo se je, da so energična, brezobzirna sredstva okupacijskih oblasti dovolj močna, da zopet spravijo v red dobavo premoga, oziroma koksa, ki je že skoro dosegla množino pred zasedbo. Kljub silni propagandi, kolosalni agitaciji in raznovrstnim masnim demonstracijam, ki se inscenirajo z nemške strani, postaja tedaj gotovo, da bo Francija mogla dvigniti dobavo v tako visoki meri, kakor ji bo ljubo, in s tem je dosegla glavni efekt, ki je bil bistveni smoter okupacije. Ako jadra nemška politika smotreno k državnemu bankrotu, tedaj se more to zgoditi le na škodo Nemčije; brez Poruhrja je ves nemški gospodarski organizem hrom in eksperimenti berlinskih diplomatov ter velepodjetnikov se bodo ponesrečili, ampak na nemške stroške. Sedaj prihaja Francija v oni položaj, da lahko čaka, in predstavlja zmago.

Mi smo že od vsega početka odločno stali na strani Francije, ne le v načelu, marveč tudi glede na njeno taktiko. Danes so taki časi, da v politiki ni prostora za sentimentalnosti; jasen koncept in brezobzirna izvedba, to so sedaj predpogoji zmag. Današnji politični sistem v Evropi predpostavlja močno Francijo na čelu antante in nemočno Nemčijo; na tem sistemu je zasidrana tudi naša pozicija. Bila je potrebna preizkušnja, da Nemčija uvidi, kje so zanjo meje možnosti; sedaj, ko ta preizkušnja končuje v francosko korist, smo dvakrat zadovoljni. Treba je, da se usoda izteče do konca, preden se začne drugo dejanje.

Drugo dejanje pa je ono, na katerem bo evropski vzhod aktivno sodeloval na forumu svetovne politike.

Zaključek komunistične akcije

Z zmago Stambolijskega je oslabljena naposled tudi komunistična stranka v Bolgariji. Sicer je zemljoradniška stranka že preje izdatno skrčila njeno moč, a vendar je bila Bolgarija še vedno precej krepko zastopana v komunističnem gibanju. Sedaj so tudi decimirane vrste pristašev boljševizma, ki v interni bolgarski politiki ne bodo igrali tako rekoč nikake vloge več.

Po katastrofalnem porazu komunizma v Jugoslaviji in Bolgariji je Balkan nehal tvoriti pomemben člen v verigi boljševiških načrtov. In Balkan za Moskvo ni bilo malo važno bojišče; preko Rumunije bi šel boljševiški val na zapad, paralelno z onim preko Nemčije. Tedaj ni v vsej Evropi nobene države več, kjer bi se komunistične vrste še držale v prvotni bojni moči. Povsod je komunizem kot bojna, svetovno-revolucijonarna organizacija popolnoma odpovedal; mase se odvračajo od njega in prehajajo ali v revnejše politične kombinacije ali pa dero pod drugačne, tudi nebesa obetajoče zastave drugih demagogov.

Lahko tedaj konstatiramo, da je povojna Evropa premagala in preživela komunizem. Za njeno politično konsolidacijo je to jako velikega pomena; obstoječe politične tvorbe so se jako utrdile na znotraj, se okrepile in morejo optimističneje gledati v bodočnost.

Ta razvoj mora imeti tudi svoje tehtne posledice za Rusijo. Ves ruski boljševiški sistem se je gradil kot vzorec za sovjetiziranje Evrope kot pričetek evropske socijalne revolucije. Neuspeh mora vplivati tudi na bojni duh. na moralo ruskih komunistov. Na drugi strani pa mora brezdvomno tudi Evropa v svoji protiboljševiški reakciji začeti s še večjo odpornostjo zoper sovjetsko Rusijo. Svojčas so hvalili Anglijo zaradi politične uvidevnosti, ker je kot prva začela pogajanja s sovjetskimi zastopniki, izkazalo se je, da je bilo mnogo več grmenja nego dežja in da tudi angleška modrost v tej točki ni bila tako posebno modra... Francoska politika je dejansko ona, ki je obveljala za razmerje med Evropo in Moskvo. Ne principijelno, ampak dejansko je Rusija še vedno izolirana od Evrope. Ta izolacija pa bo po splošnem komunističnem porazu v Evropi bržkone celo vedno hujša, ravno ker ruski gospodarski organizem nima Evropi ničesar nuditi, niti aktivno, niti pasivno. Položaj Rusije bo postajal vedno težavnejši, dokler ne bo vodil do notranjega razkroja vsega sistema.

Kulturni pregled

Čehov: Češnjev vrt

(K uprizoritvam v ljubljanski drami.)

Ruske komedije so pisane s srčno krvjo, in človek bi se ob njih rajši jokal, nego smejal. Klasični Gogoljev «Revizor» je brez vsakega dvoma zelo zabavna komedija, in če ob nji ničesar drugega ne vidiš, nego komične ruske malomeščane v komičnih situacijah, se lahko krohotaš do sita. Ako pa pomisliš, kolika je bila Gogoljeva bolest in jeza, ko je slikal podlo koruptnost ruskih uradov in brezmejno neumnost ljudstva, ki se je dajalo brez odpora slepariti, pretepati in izkoriščati, te mine ves smeh.

Ko sem odhajal iz gledališča po slovenski premijeri Čehovega «Češnjevega vrta», sem slišal pogovor dveh gospodičen. «Ta igra vendar ni komedija!» je dejala prva. «Jokala sem se.» — «Bržčas je na lepaku tiskovna pomota: namesto komedija bi se imelo glasiti tragedija!» je pritrdila druga. Gospodični sta ugibali pravilno. Komedija v evropskem smislu je vesela igra, ki satirično obdeluje resno snov, ki zabava, o obenem rahlo ironizira in biča.

V Čehovi komediji pa propada in razpade prezadolženo veleposestvo ter se razbije vsa blaga obitelj in razprši po svetu večinoma v neizogibno propast. Češnjev vrt, ogromni in prekrasni vrt, pada pod sekirami, in častitljiva rodbinska hiša, slavna po svojih nekdanjih posestnikih, se poruši. Kdo bi se smejal tem dogodkom?

A kdo bi se šele zabaval, ko se zaveda, da je ta obitelj Gajevih-Ranjevskih simbol ruske države! Razpad, sramota, beda in smrt so akterji, ko pade zagrinjalo zadnjič, in gledalec mora jokati.

In vendar je Čehov pisal komedijo po geslu «ridendo dicere verum»; smehljaje je povedal svojim rojakom, kakor je to storilo pred njim že toliko ruskih komediografov, pesnikov in romanopiscev, znova bridko resnico: da je le v delu spas države in naroda, da zahteva nova doba novega življenja.

Čehov ljubi kot pesnik lepoto nekdanjih, patrijalnih, idiličnih, v lenem blagostanju presanjanih in preigranih časov. Kot trezen rodoljub pa je napisal rojakom nov Mene tekel fares, da mora biti konec oblomovščine, da mora gnili rod poginiti in se umakniti zdravemu, delavnemu pokolenju, da stopi na mesto piškave lepe tradicije nov svet nove lepote. Kakor suha, z lišaji pokrita, zajedalcev polna veja se mora odžagati stara, jalova inteligenca, da požene mlada, plodonosna.

«Konec mora biti navduševanju nad samim seboj!» pravi Čehov. Konec lenobi! Treba je le delati. V Rusiji pa jih dela še zelo malo. Ljudje žive in životarijo sam Bog vedi, čemu. Ogromna večina inteligence je za delo sploh nesposobna; le čenča o važnih rečeh, modruje, 99 odstotkov pa jih živi kakor divjaki v smradu, nevednosti in nenravnosti. Vsi lepi pogovori Rusov so le pesek v oči sebi in drugim. Povsod vidiš samo blato, nizkotnost, azijatstvo. In vendar je vsa Rusija en sam orjaški vrt! Zemlja je ogromna in prelepa, in mnogo čudežnih krajev je v nji. Če hočemo pričeti pošteno živeti, treba preteklost zaključiti in z neprestanim naporom ustvariti bodočnost.»

Tako je pridigal Čehov svojim rojakom z jezikom Lopahina in Trofimova. Že Gončarov je tako pridigal z usodo Oblomov in Gogolj s svojim «Rvizorjem» in še tolikeri... A kdo bi poslušal pridige! Gajevim-Ranjevskim se zde glupo klobasarjenje, saj jih razumeti ne morejo, če bi jih tudi hoteli razumeti. Skoraj vsa ruska lepa literatura je ena sama pridiga, svarilo, prorokovanje nesreče; a Rusi niso poslušati mogli niti hoteli. In kakor je prišlo tatarsko suženjstvo, je prišel polom na Japonskem, so prišli Nemci in končno vesoljni potop boljševiški: češnjev vrt je posekan, hiša porušena, obitelj raztepena po vsem svetu — razpad, sramota beda in smrt so danes akterji na ruskem odru...

Čehov je torej s solzo v očesu odobraval propad preteklosti, nerabne in celo kvarne ter se je radoval mlade, polsirove sile Lopahinov. Zaupal je vanje, ker so marljivi, podjetni, delavni. Lopahin uživa v delu, med delom lahko misli in mu postaja jasno, čemu živi. Še napol analfabet je, a muči se s knjigami, dasi jih še ne razume, gara kot živina od zore do mraka ter je srečen, da se je iz tlačana berača z lastno marljivostjo povzpel do bogastva. Tak fanatik dela je, da ne ve, kaj bi z rokami, ako mu bingljajo lene ob životu. Lopahin je še polinteligent, njegov sin in vnuk pa bosta cela inteligenta, kakršna zahteva nova doba. Zasadita si potem nov lep češnjev vrt modrih dimenzij in iz njegove lepote bosta znala žeti tudi korist.

Tako je prorokoval tudi Čehov. Njegovo proroštvo se je izpolnilo le do sekire, ki uničuje, in do rovnice, ki ruši. Ali doživimo še Lopahine? —

Težak kakor tuga je Čehov humor in njegova komedija je tragedija ruskega življenja. Rusi je niso upoštevali; mi jo razumemo in upoštevamo, zakaj zares se zavedamo: **Treba je le delati!**

*

Čehova **«Češnjev vrt»** je biser tihe umetniške krasote. Vnanjih efektov in močnih dramatičnih prizorov Čehov sicer ni podal niti v tej svoji igri, toda pretresljivo dramo nosi večina njegovih oseb v sebi, in vse dejanje s svojo intimnostjo te grabi za dušo.

Ta Ljubov Andrejevna Ranjevska, graščakinja, mlada vdova, lepa, dobra grešnica, ljubezniva razsipnica, se udaja malopridnežu, ničli, parasitu; uničuje se gmotno in moralno za lopova. Kajti ljubi ga! «Ljubim!» ječi v ekstazi. «On je kamen na mojem vratu! Na dno pojdem z njim, toda jaz ljubim ta kamen in ne morem živeti brez njega!» Zaradi lopova zapravi vilo v Mentoni in posestvo doma, ostavi hčerko, vzame posojilo 15.000 rubljev in odhiti v Pariz k bolniku možu, ki jo je že enkrat izdal za drugo.

Ta njen brat, 51letni Gajev, cel kavalir in estet, ki pa misli le na biljar, blebeta, deklamira, čenča z natakarji o dekadentih in zoblje neprestano kandis. Dobričina brez energije postane berač in se zateče v bančno službo, odkoder ga gotovo kmalu odslove, ker je prelen in nesposoben.

Ta 87letni lakaj Firs, ki je bil nesrečen, ko je postal iz tlačanskega sužnja svobodnik ter je rajši ostal še nadalje sluga, ki dela in skrbi edini za vse in ki pač umrje v hiši, zabiti in zaklenjeni, preden jo porušijo.

In Jaša, mladi lakaj, ki se je v Parizu navzel velikomestnih manir, resnične nesramnosti in igrane blaziranosti, barbar v fraku! Pisar Jepihodov, konfuzen polinteligent, čenčav lenuh; graščak Piščik, parasit in zadolžen zapravljivec, ter končno nemška guvernanta Šarlota, smešna ženščina, ki igra nekakega dvornega norčka, in večno zaljubljena, histerična hišna Dunjaša: sami živi, velezanimivi ruski tipi — pasivnosti, negacije.

In kot kontrasti k njim: podjetni, marljivi sin tlačanskega polidijota, vrli, sirovi Lopahin, do skrajnosti požrtvovalna Varja, trezno misleče dekletce Anja, ki ima pogum, iti sama v svet, napraviti maturo ter se poročiti s Trofimovim, talentiranim revolucijonarcem, bednim, a marljivim študentom. Čehov je ustvaril tu vseskozi same krepke, ostro obrisane značaje, ki so igralcem prav hvaležne, a tudi nelahke vloge.

Naš dramski ansambl je z njimi znova dokazal, da je sposoben težkih nalog.

K

Med revijami

Menda je res, kar mi je nekoč dejal odličen inozemski esejist: da se o estetiki in kritiki največ in najbolj obširno piše takrat, kadar ni niti estetike, niti kritike. To dejstvo velja zlasti v dandanašnjem času precej absolutno.

Pod imenom «Kritika» je zadnja leta izdajal v Zagrebu izborno revijo Stevan Galogoža. Na žalost se podjetje ni obneslo in je moralo likvidirati. A evo novih idealistov v Sarajevu: pod okriljem Borivoja Jevtića se je v glavnem mestu Bosne osnovala nova revija — **«Književna kritika»**. Prva številka zove na skup vse, ki hočejo književno pisati. Poleg tega je «Književna kritika» jugoslovanska. Izhaja v Sarajevu vsakega 15. v mesecu.

V Beogradu ureja dr. Ranko Mladenović **«Misao»**, eno izmed onih naših redkih revij, ki imajo stalno vrednost in še prednost, da so vedno aktualne. «Misao» ni izključno literarnoumetniška. Urejevana je po vzoru zapadnoevropskih pregledov, zlasti francoskih. Zvezek za april je prav dober. V leposlovnem delu stoje najvišje pesmi, zlasti verzi Dušana Vasiljevića in Gvidona Tartalje. Od razprav je posebne omembe vredna uvodna skica o Renanovi kozmični, humanistični filologiji in nauki. Dr. Ristić objavlja sestavek o pojmih enovrstnega in kontinuuma pri angleških filozofih. Jako zanimiva so St. Vinaverjeva poročila o glasbi in drugih estetičnih vprašanjih. Ranko Mladenović obdeluje egoizem v Schönherrjevi drami **«Žena — vrag»**.

Prvi zvezek zagrebške **«Jugoslovenske Njive»** za mesec april priobčuje za uvod članek o ministru financ in o politiki de-

Zopet pri Jakopiču

(K Bucikovi in Dolinarjevi razstavi v Ljubljani.)

Prvikrat se je pojavil Avgust Bucik v Jakopičevem paviljonu menda 1913. Takrat je bilo v Ljubljani še mnogo manj zanimanja, in *«podpiranje»* umetnosti je bila še nekakšna neljuba narodna dolžnost. Kritika razstavljalca skoraj ni upoštevala: «Mlad začetnik... razstavil nekaj čisto fletnih... bomo videli ... vendar pa ...» itd.

Prošlo nedeljo je Bucikova razstava slik — skupno z Dolinarjevimi kipi — bila pravcat družabni dogodek. Uprav vsiljevala se ti je primera med dosedanjimi razstavami in današnjo. Občinstvo prvega dne — občinstvo premijere, premijere pri Jakopiču, premijere Apelove, ne Talije. Videl si... ne vem, ali so prišle tudi tradicionalne «Spitzen der Behörden», ker sem sam prišel ob enajstih, — toda videl si *ljubljansko družbo*, videl si gospode od pokrajinske uprave in iz baroa, znane kritike in poznavalce, videl si člane gledališča, upodabljajoče umetnike, novinarje in bankirje in profesorje in trgovce, in njih dame,, legitimne in nelegitimne, vendar vsekakor in brez dvoma dame, t. j. žene, hčere in kar je drugih rangov ženskega razmerja znal našteti že veseli menišič Vodnik.

Razstava je bila tudi primerno animirana, kajti na stenah je bilo polno portretov, v dvorani pa polno modelov in tistih, ki so jim «lovš». Pogled na slavno občinstvo je bil zato zares zabaven. Vaudeville za bogove. ko je slokobedra gospa hitela razlagati... toda pst, pst, ne bodi indiskreten, že zato ne, da prihodnjič...

Sicer pa nič za to! Bila je družabna prireditev, ki je zbudila in zbuja zanimanje. Neglede na vprašanje umetniške kvalitete: To pot se je pokazalo, kaj pomeni *mise en scene*. Uspeh treba pripraviti najprej družabno, privatno, in pa še z aranžmanom. Prvo je stvar osebnega takta, drugo je vsakomur vidno. Že na zunaj je s skromnimi sredstvi doseženo več, kakor poprej. Plakat je resen, v svoji priprostosti prekaša prejšnje, — pot iz drevoreda v paviljon flankirana z oleandri, nad vhodom dve novi, svetli, na način banderca prikrojeni zastavi, — vse skupaj skrbnejše pripravljeno, čeprav z majhnim izdatkom. Tudi notranjost, razporedba, večinoma isti slog — okvirjev (bežite, snobi, ko govorim o okvirjih prej ko o slikah!), — kratkomalo, Bucikova in Dolinarjeva razstava je nekaj novega v nizu sličnih prejšnjih prireditev in *že tukaj* kaže pretenzije. Publika je kaptivirana in benevolentna.

Zato ni čuda, da je pri pregledovanju razstavljenih slik kmalu tudi vshičena. O, dobro vem, da so se včeraj oglašali — v manjšini — tudi drugačni glasovi, ker pa spadam sam k njim, zato se lotimo najpreje dobrih strani.

Zavedno ali nezavedno, v en sam glas in brez zgoraj omenjenih izjem je občinstvo s toplo pohvalo priznalo Buciku: Kot risar je prvovrsten, vedno. Kot kolorist je za nas nov. Portretist je frapanten, kadar hoče. Vedno sicer nima tega hotenja; včasih je prenagel, tudi se včasih zahtevajo od njega čudeži, ki se ne smejo zahtevati. Koncepcija — tukaj pa masa občinstva ne pride v upoštev. Pri Bucikovem portretu mislim — na Reznička! Mož je pikanten, mnogokrat frivolen, in sicer često takrat, kadar...

tega ni zapazila... (excusez, tako je!) — (Rad bi se izrazil bolj salonsko, toda rokopis mora do štirih v stroj in.. fiat justitia, pereat mundus!). — Da ne bo nesporazumljenj, naj pojasnim, da se ta očitek ne nanaša na one portrete, kjer je pikantnost vsakomur očita. Tam je naglašena, zavedna, prirodna, poštena. To so portreti, kjer se je Bucik norčeval ... nehote, seveda? ... To je ena vrsta lepih, pa ne dobrih njegovih portretov. Druga je še, to pa sami solidni rodbinski portreti, s sijajno karakterizacijo. To so sama vedra dela, na primer portret gg. Ž., M. in G. ali portret Bucikove sestre, gospoda dr. R. in E. Ti portreti žive in se ti smehljajo, ne da bi bili le najmanj priliznjeni, kakor nekateri drugi, ali pa nedodelani, kakor n. pr. pesnika Grudna ali rajnkega dr. K.

Toda Bucik je pokazal tudi še kaj druzega. Že pri starošolskem portretu Bucikove matere postojiš začuden in vprašuješ: Je li res ena in ista roka naslikala to — in ono tam? Ko stopiš od tega starega, pred leti narisanega in po šablonski pozi celo na «Gartenlaube» spominjajočega, portretsko pa izvrstnega dela k bližnjemu portretu starega Reje ali pa k *najboljšemu delu razstave*, k portretu matere pesnika Gradnika, potem se ti zasmilita i Bucik i publika... To, vidiš, je umetnost. Gradnikova mati gleda nate resno, trpko, milo, prijazno. Ecce homo! Nad to ženo in materio je razlita milina in resnoba. Ta portret je umotvor duše, model je bil resen in zrel in globok, in ob njem je bil umetnik globok in visok. Ta portret je umetnina najvišjih kvalitet, in koketna primorska veleta, ki je v živahnem nasprotju s štrogo trpkostjo Žene, je le še nekakšen manupropria veselega slikarja, ki z veleto obenem označuje primorsko poreklo i slike i svoje. —

Greš in vprašaš: Ali ima Bucik dve duši? In se zopet postaviš pred druge njegove portrete in vidiš, da niso vsi enaki. Izločiš glave prej navedene. — Kar ostane, je lahko, frivolno, brezmiselno, sujet in reprodukcija in pastelna tehnika medseboj povsem skladni. Izdelki po modi za ljudi po modi. Za umetnostjo niso vprašali, zato so dobili rutino in jo zamenjujejo ž njo. «Tako Paganin se navadil je, na eno da struno je brenkal le.» Ta struna je frivolni pastel, brez pretenzij na kaj več. Sladko visi nad divanom, v zlatem okvirju, mehke sanje dopušča in želje in samozavestno ogledovanje in košatenje, — in nič druzega ...

Bucikova razstava zato ni *zaman* družaben dogodek.

Poglej si druge njegove stvari. Medana, — olje, — glej te site, žive barve! Impresionizem, kakor nekoč na višku. Ali ulica neznanega mesta, morda Trsta, poleti. Ali dve drugi pokrajini, — in potem nazaj k Gradnikovi materi. Dragi Bucik, zakaj se izgubljaš v pastelu? Risar si, kakor Ti ga danes med slov. in jugoslov. kolegi ni para, koncepcijo imaš in svoj stil, humor imaš in dušo imaš, — zakaj se skrivaš? Bucik blesti pred nami s svojim cukrom. s svojo tehniko. Od globljih in boljših svojih kvalitet je pa odgrnil zastor le malo. Oni, ki ga ne poznajo in ki ne zahtevajo mnogo, odhajajo z razstave navdušeni, vshičeni, nekateri tudi — nevoščljivi. Oni, ki ga poznajo, pa skrajno nezadovoljni, ker jim je žal talenta, ki se izgublja v (v besede pravem pomenu) — prilizovanju masi ...

Bucik, predvsem: Stran od pastela! Pastel si prihrani za svoje «škerce», ki si jih tako poln, in pa za one dame, ki jim pastel prija, ker nočejo umetnosti marveč slikanih komplimentov. Na tem polju seveda le s polno paro naprej. Primum vivere, dein philosophari! —

Dolinar: To pot ni bil pripravljen. Delo ga je menda basalo, Zato tudi on ni podal tega, kar zna. Popolnoma se mu je ponesrečila gdč. T., boljša, čeprav ne točna, je gdč. B., ki pa izgublja v *črnem* marmorju svoje lice in postaja mulatska svečenica nečuvenih ekstaz, da imaš utis, da bo oko zdaj zdaj *belo* pogledalo. Iz kamena izklesani kralj Matjaž je izdelan po že znanem modelu. Imitacija Meštrovića. Sijajna pa sta dva portreta: Iv. Hribar v gubernatorski pozi, kako seda za mizo in pričenja vladati. In pa kip Bucika, en face poln življenja, šegav, skoraj že nekoliko karikaturen. Oko mežika, usta skrivajo prezirljiv in obenem epikurski nasmeh, mišice na licu drgetajo, le visoko čelo misli morda na druge stvari, ki niso za pastel. Njemu je rezervirana čutna mesnata brada, brada uživalca. V teh dveh portretnih kipih je Dolinar pokazal, da zna mnogo, čeprav je to pot razstavil manj. *Dr. V. K.*

fiacije. Božidar Širola objavlja prispevek o «Madrigalu», Branko Mašić pa leposloven sestavek «Pored ciganke Mahale». Dvorniković nadaljuje svojo zanimivo razpravo o «hamletizmu pri Kranjčeviću», Kulundžić piše o umetnosti, dr. Zdenka Matković poroča o «poljski srednji šoli». — Naše revije so torej pestre po vsebini, in kdor stalno črpa iz njih, je lahko vsaj deloma orijentiran v vprašanjih, ki segajo v življenje vsakega pravega intelektualca. S—l.

„Faust" na mariborskem odru

Maribor, 29. aprila.

Naše gledališče nam je dalo sinoči reprizo «Fausta». Ravnotako lahko pa bi govorili tudi o premieri, saj je bila opera na novo naštudirana in režirana. Operni ravnatelj g. Mitrovič nam je nudil s spretno in okusno režijo in inscenacijo res lep užitek, pri čemur pa gre velika zasluga v prvi vrsti trem ljubljanskim gostom.

G. Sowilskega poznamo že iz «Treh mladenk», pokazal pa se nam je sedaj z druge strani in morda še le kot «Faust» uveljavil svoj glas in svojo igro. Je pač resen umetnik, ki spada v opero, ne v opereto. G. Zathey kot Mefisto mu je bil veren drug; briljiral je s svojim mogočnim glasom, posebno v srednjih in višjih basovskih legah, briljiral pa tudi v igri in mimiki. Krasna je bila podoknica, krasna prvi in drugi nastop z Valentinom. Pravi Mefisto, ki vzbudi v gledalcu skoro občutek groze.

Višek pevske in igralske umetnosti pa nam je predočil g. Balaban kot Valentin. Njegov mehki glas, ki je v vseh legah enako izborno izšolan, podpira še blagoglasni ruski jezik. Neizbrisno nam ostaneta v spominu njegova molitev, predavana tako dovršeno, da je marsikoga ganila do solz, in prizor umirajočega Valentina, podan s takim občutkom in tako naravno, kakor ga še nismo videli in čuli. Kaj takega zmore le umetnik, ki se je vživel v svojo ulogo z vso dušo. Vihar ploskanja po tem prizoru se kar ni hotel poleči in je umetnika vsaj deloma poplačal za podani užitek.

Ga. Mitrovičeva je izpolnila to umetniško trojico. Priljubljeno pevko smo že slišali kot Marjetico in v mnogih drugih ulogah, toda tako dovršeno, kakor je pela tokrat, še ni nikdar nastopila. Prizor nedolžne Marjetice, prizor v cerkvi, ki so ga dali v Mariboru prvič, ta prizor v ječi — vse te točke ji delajo res čast. Dobila je v znak zasluženega priznanja krasno košarico cvetlic.

Tudi manjše uloge so bile dobro zasedene. Prav prijetno nas je presenetil pa orkester, ki je bil nekaj povsem drugega kakor običajno. Intonacija, nastavki, dinamika — povsod viden napredek. G. Mitrovič se je pokazal mojstra in venec, ki ga je prejel na odru, je bil docela zaslužen.

In naposled — last not least — ne smemo pozabiti upravitelja g. dr. Brenčiča. Kajti le njegovi energiji in podjetnosti se ima zahvaliti mariborsko občinstvo za krasen večer. Naj mu bo v zadoščenje nabito polno gledališče in hvaležno aplavdiranje vzhičene publike. Upamo in želimo, da doživimo še kaj večerov, kakršen je bil sinočnji.

Zanimiva dramska novost. V mariborskem gledališču se te dni uprizarja delavska drama «Žrtve», katere je napisal mizarski pomočnik Alojzij Petek. Kakor poroča mariborski «Tabor», so «Žrtve» kljub socijalnemu stališču avtorja dobro dramatično delo. Odlikujejo se zlasti po nmogih prisrčnih momentih.

«Per Gynt» v Zagrebu. Danes se v zagrebškem gledališču prvič uprizori velika drama Henrika Ibsena «Per Gynt». Glasbo na delo je zložil znani glasbenik Grieg. Da bo občinstvo vsebino Ibsenove drame lažje umelo, ima na predvečer uprizoritve predavanje o Ibsenu in njegovih delih zagrebški dramatik Milan Ogrizović.

Nikola Zec, slavni basist dunajske dvorne opere, je te dni gostoval v zagrebškem narodnem gledališču v vlogi «Mefista» v Faustu in «Sarastra» v Čarobni piščalki. Zagrebška kritika hvali posebno njegovo divno dikcijo, katera bi morala služiti za vzor vsem jugoslovanskim pevcem.

Umetniška razstava v Sarajevu. V nedeljo se je v Sarajevu otvorila umetniška razstava bosanskih slikarjev. Na razstavi so izložena doslej še neznana dela. Izkupiček razstave je namenjen sarajevskemu društvu umetnikov.

Akademsko gledališče v Beogradu. V preteklem letu so obstojala na beograjski univerzi štiri diletantska dramska društva «Vojnović», «Otadžbina», «Nušić» in «Sveslovansko Kolo». Letos so se vse te skupine združile v «Akademsko gledališče» in prirejajo z uspehom svoje nastope.

Nova bolgarska opereta. Bolgarski skladatelj Jordonov je zložil na tekst V. Kančeva opereto «Umanjari», za katero je vzel snov iz življenja bolgarskega naroda. Glasba sestoji iz bolgarskih narodnih pesmi.

Za ljubitelje lepe knjige je izdala Narodna Galerija v Ljubljani zbirko «Slovenska moderna umetnost» v obliki krasne, v imitiran pergament vezane knjige z zlatim naslovom. Knjiga stane za člane Galerije 65 Din, za člane 50 Din.

Socialna politika

Trgovsko bolniško društvo in socialno zavarovanje

Ko se je izdeloval v Beogradu zakon o zavarovanju delavcev, je pozornosti našega trgovstva ušlo, da ta zakon tudi ukinja do sedaj samostojno trgovsko bolniško in podporno društvo, v kolikor je to za slučaj bolezni zavarovalo trgovske nameščence.

Zakon je stopil v veljavo in treba je bilo njegova določila izvajati. Ne vem, po kakšnih močnih vplivih je zakon dopustil nadaljujo eksistenco zasebno društvene blagajne «Merkur» v Zagrebu, ki ima le kot krajevni organ preiti v sistem organizacije celotnega socialnega zavarovanja. — To dejstvo je razburilo — in to prav po pravici — naše slovenske trgovce in zahtevali so naknadno, da se njihovemu društvu prizna isti značaj, kakor sorodnemu zagrebškemu društvu.

Nočem raziskovati, v kolikor je stališče društva pravno upravičeno in v koliko se da samostojna nadaljnja eksistenca društva spraviti v sklad z obstoječim zakonom. Hočem se dotakniti neke druge stvari in prosim hude kritike že v naprej za odpuščanja. Pišem, da koristim stvari, ne da razdražujem strasti.

Priznavam, da je sedaj veljavni zakon o socialnem zavarovanju slab, zelo slab in da v mnogih slučajih več škoduje, kakor pa koristi, da vpliva nevzgojno, demoralizira, da tlači narodno gospodarstvo, mesto da bi ga dvigal. Pa vse to so le zapreke na poti za velikim ciljem; te zapreke je treba odstraniti, ne smemo se pa izčrpati z vprašanji, ki so sicer momentano pereča, a v primeri s celoto vendar stranskega pomena.

Kaj je glavni namen socialnega zavarovanja? Brezdvomno ta, **da se z vsemi mogočimi sredstvi preprečujejo bolezni in nezgode, da se invalidnost potisne v visoka leta starosti in da se bolezen kolikor mogoče hitro in uspešno ter temeljito ozdravi.**

Kako je doseči ta namen? Vsakemu laiku mora biti jasno, da so v dosego tega namena potrebna velika denarna sredstva. Ali jih malo zavarovalno društvo s komaj 3500 zavarovanci premore? Prepričan sem, da ne. Ko bi bilo to malo društvo prisiljeno na leto samo nekaj svojih zavarovancev poslati v svrho temeljitega izlečenja v moderna zdravilišča in okrevališča, bi se tej praksi kmalu uprli vsi tisti, ki morajo predmetne stroške plačevati. Društvo bi take velike izdatke za temeljita izlečenja premoglo samo, ako bi se njegov delokrog teritorijalno in personalno razširil. To pa je v doglednem času izključeno. Dokler se delovanje malega društva omejuje samo na zdravljenje malih kratkodobnih obolenj; na dajanje kratkodobnih podpor, njegova denarna sredstva morejo zadoščati. Ako pa bi moralo društvo posvečati resno pozornost širjenju in nevarnosti tuberkuloze med svojimi člani, zdravljenju in **ozdravljenju** živčnih bolezni, spolnih bolezni, reumatizma in srčnih bolezni, bi gotovo sklenilo roke in reklo: ne morem. Vse to so resne bolezni, ki morejo pri zanemarjenem in površnem zdravljenju imeti za posledico predčasno delovno nesposobnost. Ali je to želja trgovskih nameščencev? Kdo bo skrbel zanje v invalidnosti? Žalosten razgled! Za omenjena zdravljenja so potrebni zdravniki specijalisti; moderni ambulatoriji, moderna zdravilišča in okrevališča. Vse to je nam sicer še tuje, ne sme pa nam tuje ostati, ako se nočemo uničiti. Omenjam in mislim, da ne pretiravam, da imajo socialno-zavarovalne institucije Čehoslovaške republike samo v Jugoslaviji več zdravilišč in okrevališč na razpolago za svoje člane kakor pa mi sami, da molčim o podobnih napravah v republiki sami. Je res, da je bratska republika bogatejša, toda kar premore en bogataš, premore tudi sto beračev, samo združiti se morajo v solidarno in vzajemno delo. V Jugoslaviji trgovina in industrija še davno ni bogataš, ki bi mogel sam iz sebe dati svojim zasebnim nameščencem to, kar od njega zahteva moderno socialno zavarovanje. Nemčija je praktična država in je prišla do zaključka, da treba vse sacialno-zavarovalne institucije združiti v eno samo močno zdravstveno-gospodarsko fronto. In storila je tako. Tam so danes celo pokojninsko-zavarovalni zavodi združeni pod eno enotno upravo z raznimi delavsko-zavarovalnimi institucijami. Samo tako je mogoče vršiti velike dolžnosti.

Priznavam, da je treba posebnosti zasebnih nameščencev (in konkreto zlast. trgovskih) pri ureditvi socialnega zavarovanja upoštevati (manjši risiko, večjo inteligenco, manjše simulacije, pazljivost in vestnost pri zdravljenju). Toda vse to so samo malenkosti v velikem poslopju socialnega zavarovanja in se dajo z lahkoto odpraviti, oziroma upoštevati. Treba je imeti samo dovolj socialnega umevanja.

Naj se dotaknem še ene stvari. V veljavi je pokojninsko zavarovanje. Tudi to dela tupatam hudo kri. Razumljivo. Toda Rim ni bil sezidan v enem dnevu. A nekaj je, kar ni odpustljivo. Med pokojninskim zavodom in drugimi socialnozavarovalnimi institucijami danes ni prav nikakih vezi in stikov. Vsaka institucija hodi svoja lastna pota — na veliko škodo zavarovancev. Povsod še učinkuje podedovana praksa, da je socialno zavarovanje samo za to tu, da se predpisujejo prispevki, izplačujejo denarne podpore, dajejo tablete in pokojnine, (ki je komaj za sol), ko zavarovanec pride s izpričevalom, da je invalid. Resno socialno zdravljenje pa ovira pri nas javnost sama, bodisi s svojo neinteresiranostjo, bodisi s svojim nepojmovanjem socialnega zavarovanja.

En problem praktičnega izvajanja socialnega zavarovanja je, kako upostaviti medsebojni stik ostalih socialno-zavarovalnih naprav s pokojninskim zavodom. Oba faktorja imata skupne zavarovance. Ali bi ne bilo skrajno potrebno, da tudi oba faktorja vzajemno skrbita za zavarovance. Koliko je zavarovancev, ki zaradi slabega in nepopolnega zdravljenja pridejo kaj zgodaj v breme pokojninskega zavoda?

Tam, kjer je po temeljiti zdravniški preiskavi in izjavi verjetno, da se more z intenzivnim zdravljenjem preprečiti nastop trajne izgube delazmožnosti, je dolžnost obeh faktorjev, vzajemno skrbeti za tako zdravljenje. § 23. a pokojninskega zakona je treba samo socialno interpretirati. Represivno zdravljenje se mora umakniti preventivnemu. Koliko dobrot bi mogli iz take prakse imeti ravno zasebni nameščenci, ki so zavarovani pri obeh faktorjih, dočim je navadni delavec danes zavarovan samo pri eni instituciji!

Vse te velike probleme pa bomo rešili samo z **dobro voljo** in ako ne bomo mnenja, da usoda celega sveta zavisi od naših malenkosti, katere tako trdovratno branimo.

Tudi v socialnem zavarovanju je treba velikih potez. Krpa je madeš na celih hlačah. — B.

Antialkoholni pokret

V zadnjem času je nastal splošen živahen pokret, ki stremi za omejitvijo uživanja alkoholnih pijač. Zgodovina pokreta sega že precej daleč v preteklost. Inicijativa za pokret je izšla iz vrst angleških kvekerjev, to je angleške verske sekte z neobičajno strogimi moralnimi načeli. Ti so že v 17. in 18. stoletju propagirali zmernost v uživanju alkoholnih pijač. Prvo alkoholno društvo se je ustanovilo leta 1813. v Bostonu, a leta 1851. je nastal v Ameriki «Red dobrih templarjev», ki je še danes najmočnejša antialkoholna organizacja v Ameriki. Od te dobe se je antialkoholni pokret v Ameriki širil zelo hitro in leta 1919. je bila izdana prepoved fabrikacije, prodaje in uvoza alkohola v celi državi. V Angliji so nastala antialkoholna društva okoli leta 1830., in sicer popolnoma pod vplivom cerkve. V Evropi se je ta pokret najbolj razširil med germanskimi narodi, osobito na Švedskem in Finskem. V državah, kjer je produkcija vina zelo razvita a obenem tudi važen ekonomski faktor, n. pr. v Španiji, Franciji, Italiji in Jugoslaviji, se ta pokret le polagoma širi. Danes je uživanje alkoholnih pijač popolnoma prepovedano v Ameriki, Finski, Norveški, Turčiji, na Islandu in deloma tudi v Rusiji. Omejeno točenje žganja in močnih vin obstoji v Belgiji, na Danskem in Švedskem, a žganje je državni monopol v Nemčiji in Švici.

Iz življenja in sveta

Poroka angleškega kraljevega princa

London je imel te dni svojo posebno slavnost: drugorojeni kraljev sin Jurij, vojvoda od Yorka in kum pri poroki našega kralja, se je poročil z lady Elizabeto Bowet Lyon. Pri tej priliki je izšel v vseh londonskih listih razgovor, ki ga je imela mlada kraljeva princesa z lordom Carsonom, prejšnjim tajnikom voditeljev Ulstra. Sicer so novinarji naravnost oblegali rodni grad mlade neveste, ali razgovor je bil dovoljen samo omenjenemu Carsonu in je izšel v vseh londonskih listih na dan poroke.

Poročevalec opisuje princevo nevesto kot zelo majhno, nežno ženko, bitje z izrazito keltsko ljubkostjo, s temnočrnimi lasmi in ravnotako temnočrnimi očmi ter s prav nežnim obličjem, ki se prav pogostoma zardeči. Po svojih nazorih je mlada baronesa lyonska popolnoma moderno dekle današnjega časa.

Prvo vprašanje poročevalca, ki se je razgovarjal z nevesto, je veljalo njeni mladosti, ki jo je — izvzemši par potovanj po Italiji — princeza preživela v gradu strahov Glamis Cestöle. Ampak Elizabeta ne pozna nobenega strahu. Ona sicer ne taji, da bivajo strahovi, s katerimi se je celo večkrat srečala. Ona pozna prastari, grotekstni grad do najmanjših posameznosti, tudi najtemnejše njegove kotičke. Kot otrok je trkala s prstom na zid znamenite, zazidane in nikdar odprte sobe in med njenimi najbolj priljubljenimi duhovi je bil duh Old-Beardir z dolgo, srebrno belo brado, potem žalostna Gredlady in neutrudna senca Marije Stuart, ki teka neprestano z zapečatenim pismom po hodniku gradu.

Prav neromantično govori princesa tudi o vzvišenosti svojega novega položaja. Seveda bo morala imeti dvorno damo, ali najbrže samo za najoficijelnejše slučaje. Morala se je tudi priučiti globokemu dvornemu «kniksu», ampak ni si treba predstavljati, da se v intimnosti kraljeve rodbine vedno «kniksa». Kraljica Marija ji je to kot tudi poljubljanje roke že od prvega dneva prepovedala.

Prva njena skrb je ureditev stanovanja, ki ne bo imelo ničesar od kraljevega sloga in ceremonijelnosti, temveč bo moderno, udobno, umetno-obrtno opremljeno. Lady Elizabeta, ki se je umetniško izobraževala v Italiji, bo sama izbrala vse komade, ampak le počasi, ker v začetku bosta stanovala mlada zakonca pri prijateljih.

Flirt pred in po poroki

V Ameriki — kje pa sicer! — je v Washingtonu neki časopis poslal desettisoč ženskam, to je pettisoč omoženim in pettisoč dijakinjam vprašalne pole, na katere je bilo odgovoriti brez podpisa. V teh polah je redakcija prosila naslovljeno damo, naj dá na stavljena ji vprašanja v svrho statistike točne in odkrite odgovore na nastopna vprašanja: Omoženim so bila stavljena vprašanja:

Ali ste srečni v zakonu?

Ali ste kdaj flirtali, preden ste se poročili?

Če da, potem kako daleč je šel ta flirt?

Za možitev godnim študentkam pa so stavili vprašanja:

Koliko ste bili stari, ko ste začeli flirtati s fanti?

Kakšne posledice je imelo flirtanje na vaš značaj?

Ali hočete povedati, zakaj še niste poročeni?

Od pettisoč omoženih žensk, ki so dobile vprašalne pole z gornjimi vprašanji, jih je le tisoč smatralo za potrebno odgovoriti. Od teh jih je 375 flirtalo pred poroko z moškimi, ki jih potem niso vzele v zakon. Samo 208 žensk je flirtalo s svojimi sedanjimi možmi, 319 jih nikoli ni flirtalo (te so čisto gotovo lagale, ali pa so bile grde). Kako daleč je šlo to flirtanje, pa je odgovorilo komaj 50 žensk od teh tisoč. In teh petdeset je odgovorilo na to vprašanje soglasno, kakor da bi se bile domenile, da je šlo flirtanje samo do — poljuba.

Od pettisoč študentk jih je odgovorilo 4875, od katerih jih je 1200 začelo flirtati pred šestnajstim letom. 4874 jih je izjavilo, da so srečne, če flirtajo, le ena sama je rekla, da je pri tem nesrečna. Na tretje vprašanje jih je odgovorilo le 22 in te se zato doslej še niso omožile, ker jih nihče ni prosil za roko.

Joj, ko bi ženske resnico govorile in bi resnično odgovarjale na takele vprašalne pole! Kako bi potem izgledali ti odgovori?

Polt in kozmetika

K našemu tozadevnemu sestavku, priobčenemu v nedeljskem «Jutru», nam piše znani ljubljanski kozmetičar:

Lepa polt je pač cilj vsake ženske. Toda to, kar trdi poletni idealist v «Jutru» od 29. aprila, namreč, da je za žensko dovolj, če se zjutraj nadrgne z mokro cunjo ter se potem otare s suho, vendar ni točno. Pisec dotičnih vrstic ima, kot je podoba, v spominu čase divne božice Diane ali Venere. Toda časov neumrjočih boginj lepote ni več. Danes osvajajo Evine hčere svet s svojimi dražestmi, katere razvijajo in izpolnjujejo posredstvom kozmetičnih sredstev.

Nenaravne načine šminkanja lica je treba seveda zavračati. Lepota, ki jo je človeku naklonila narava, mora ostati sveža, naravna in cvetoča. Toda s samo hladno vodo se to še ne doseže. Treba je namreč v to svrho uporabljati čisto fino milo iz kokosovega olja. Suha koža potrebuje nege s sredstvi, sestavljenimi iz mastnih sestavin in raznih vegetalnih sokov. Nasprotno rabi mastna koža tako kremo, katera je sestavljena iz povsem drugih tvarin. V tem primeru izvrstno služi Eau de Cologne. To sredstvo je res izvrstno, posebno za kožo, ki v večji množini izločuje maščobo. Docela napačno pa je naziranje, da se sme človek, posebno poleti zjutraj, kadar vstane, drgniti s hladno vodo, nato pa s kolinsko vodo. Ako se to zgodi, se lice sveti kakor zrcalo. Dvomim pa zelo, da bi se moderna dama hotela potegovati za tako lepoto.

Francozinje, ki so tudi glede negovanja kože prve ženske na svetu, uporabljajo jako vešče različna mila, kreme, toaletno vodo in druge kozmetične predmete. Žensko lice je kakor rožni cvet ter ostane vedno sveže in dražestno samo tedaj, če ga pravilno negujemo. Nepravilno negovanje polti pa se nad lepoto maščuje ter lice pokvari, mesto da bi njegovo dražest še bolj povečalo.

Kako se merijo morske globine

Pri merjenju velikih morskih globin se pojavljajo posebne težkoče. Prej so pri takem merjenju uporabljali vrvi iz konoplje. Ali te se niso obnesle, ker niso dolgo vzdržale težine svinčene uteži; še pogosteje pa se je dogajalo, da jim je hrapava površina v vodi povzročila znatno trenje ter se vrv brez ovire ni mogla spuščati v velike globine, marveč se je zamotavala in ni prišla do dna. Zato so stari mornarji mogli trditi, da se nahajajo v oceanu neizmerno globoka mesta, katerih z nobeno mero ni mogoče doseči.

Pozneje so v to svrho uporabljali žice iz bakra, fosfornega brona ali iz jekla. Da jih obvarujejo pred rjo, so jih namakali v beležu ali v olju. Na ta način so napravili žice s premerom 0·6 mm, katere so prenesle napetost 80 kilogramov, a v dolžini 100 metrov niso tehtale nad tri kilograme. A tudi te žice so bile zelo občutljive in so prav lahko počile. Danes uporabljajo za merjenje morskih globin galvaniziran kabel iz treh jeklenih trojnih žic s premerom 2 do 3 mm. Tak kabel je elastičnejši kakor klavirska struna, a prenese napetost 250 do 400 kilogramov in tehta v dolžini 1000 metrov 15 do 20 kilogramov; močan pa je tako, da razen svinca lahko nosi tudi termometer in drugo orodje.

Kabel odvijajo pri spuščanju v morje motorni stroji, ki se avtomatično ustavijo, čim se svinec dotakne dna. Specijelno v to svrho konstruirana ura istodobno zaznamuje globočino. Največji stroji za merjenje morskih globin so urejeni za kabel, dolg osem do deset tisoč metrov.

Za največje globine se uporabljajo svinčene uteži, ki tehtajo nad 60 kilogramov. Kabli s takimi uteži se odvijajo s hitrostjo dveh metrov v sekundi, tako da pri spuščanju kabla v velike globine mine vsaj ena ura, preden svinčena utež dospe na morsko dno.

Političen umor

Pred porotniki v italijanskem Arezzu se bo kmalu vršila porotna razprava zaradi umora, ki zanima evropske vlade in kompromitira rusko in turško angorsko vlado. Zadnje dni oktobra 1921. se je rimski trgovec Tomasi odpeljal z brzovlakom iz Rima. V II. razredu so sedeli razen Tomasija še trije gospodje. Tomasi je zaspal. Naenkrat se je zbudil, ker mu je nekdo položil moker robec na obraz. Robec je bil kloformiran. Hoteli so ga torej omamiti. Tomasi je planil na enega izmed sopotnikov, ta pa ga je sunil z bodalom v obraz in zbežal. Vendar ga je Tomasi lovil po vlaku, a bežeči lopov se je hipoma okrenil, ustrelil trgovca v glavo in skočil z vlaka. Trgovec je obležal mrtev, morilca pa so kmalu našli ob progi v goščavju. Bil je nezavesten, z zlomljeno nogo, ki so mu jo morali kasneje v bolnici odrezati. Na vlaku pa so zgrabili še enega lopova, prav ko je vrgel skozi okno več zavojev. V zavojih so potem našli kloroformirane robce, bodalo, revolver i. dr. Izkazalo se je, da sta zločinca vseučiliščnika iz Rima, medicinec Tursi in jurist Andreoni. Bila sta komunista.

Sodna obravnava bi se morala vršiti poleti 1922 v Arezzu, toda preložili so jo, ker se je odkrilo nepričakovano dejstvo: vseučiliščnika sta bila najeta po turškem generalu Mehmedu Vehil paši, ki živi pri Rimu z vso obiteljo in slugami v lepi vili. General je imel tajnika Dina Kemala. Ta tajnik je za generala prodal preprogo in skupil 7000 lir. Denarja pa ni izročil vzlic vsem pozivom. Končno je general tajnika tožil. Iz maščevanja je tajnik generala ovadil, da je najel dva morilca, ki bi naj umorila turškega kapetana Hassana Nurija in mu vzela važne dokumente. Te dokumente je kapetan ukradel sovjetski vladi v Moskvi. Vseučiliščnika pa sta se na vlaku v osebi zmotila in umorila nedolžnega Tomasija, ne pa kapetana, ki se je vozil v istem II. razredu. Zaprta dijaka sta tajnikove navedbe potrdila. Generala so nato tudi zaprli. Izginil je le turški kapetan z dokumenti, ki so tako važni za boljševike in angorsko vlado, da je turški general podkupil dva visokošolca za umor. Od porotne obravnave si obetajo senzacionalnih razkritij.

× **Nenavaden pogreb.** Pred nekaj dnevi se je vršil v Londonu nenavaden pogrebni sprevod, kakršnega na Angleškem še niso nikdar videli. Znani angleški zdravnik Aleksander John, izredno vesel, duhovit in originalen človek, je umrl po kratki bolezni. Doktor John je še za svojega življenja ponovno izrazil željo, kako naj ga pokopljejo. Svoje dolgotrajne želje ni pozabil niti v poslednjih urah. Pri njegovem pogrebu ni bil nihče, niti njegovi najožji sorodniki v črni obleki. Ves sprevod je bil bolj podoben kaki svatbi kakor pa pogrebu. Hčerka in sin pokojnika sta imela temnomodro obleko in to je bila najbolj temna barva, kar jih je bilo videti pri pogrebu. Krsta je bila popolnoma bela, okrašena na vogalih z zlatimi pločicami, križ na krsti pa je bil ovit z belim svežim cvetjem. Ljudje, ki so spremljali priljubljenega zdravnika na njegovi zadnji poti, so se peljali v vozovih, ki se rabijo navadno pri svatbah in v katere so bili vpreženi sami beli in sivi konji. Črni so bili samo konji, ki so peljali mrtvaški voz.

× **Italijanska policija.** Te dni je lažko redarstvo prepovedalo po vsem kraljestvu sledeče francoske romane: Camille Pert: «La petite Cady», «Cady mariée», «Le divorce de Cady»; Champsaur: «Sans chemise»; Apollinaire: «Les trois Don Juan»; Jehan d'Ivray: «Mémoires d'une odalisque»; Rosny «Amour étrusque»; Touchet: «L'amour vainqueur»; Lucie Paul-Margueritte: «Les confidences libertines»; Pierre Bonardi: «Le rituel de la volupté»; Marcel Espiau: «Une petite femme en pyjama» itd. Italijanska je pretirano nežnočutna.

× **Omleta iz 12.000 jajc.** To visoko število jajc je nekdo v Parizu porabil za eno samo omleto. Res pa je, da je ni napravil namenoma. Peljal je nekje po predmestju voziček, na katerem je bilo naloženih 12 zabojev po tisoč jajc. Po nesreči je pa voz treščil ob brzojavni drog s tako silo, da so se ubila vsa jajca. Bilo jih je, kakor je lastnik povedal, za 7000 frankov. Lep denar!

Sportni vestnik

Wacker (München) : Ilirija 7 : 3 (5 : 1)

Zmaga boljšega moštva. — Srečen dan vratarja Ilirije.

Morda najtežja tekma, kar jih je absolvirala naša Ilirija, odkar obstoji, je končala s pričakovano zmago monakovskega gosta, prvaka Južne Nemčije Wackra. Monakovsko moštvo smo poznali po časopisnih poročilih, slišali smo o njegovih uspehih in po teh smo morali s sigurnostjo računati na poraz «Ilirije».

Nehote se človeku ob takih prilikah vsiljujejo misli o naših sportnih razmerah, ki ne dopuščajo, da bi se merili tudi z močnimi klubi mednarodnega slovesa v zavesti enakovrednosti. Pred vojno sistematičnega gojenja nogometa pri nas skoro nismo poznali. Še le po prevratu smo tudi v tem oziru stopili v vrsto drugih narodov in dosegli v teh par letih prav lepe uspehe. Tudi pri «Iliriji» je napredek viden, od leta do leta lepši, a kakor noben naš klub, tudi ona še ne predstavlja višine, ki jo označujejo Nemci z izrazom «Extraklasse». Imamo igralce, ki kažejo izredne sposobnosti, nima pa ne Ilirija in ne kak drug klub celotnega moštva, ki bi moglo brez treme stopiti v tekmo z vsakim klubom. A kakor rečeno, krivda ni na klubih, ampak v splošnem položaju našega sporta. Ko se izboljša ta, se bodo tudi naša nogometna moštva lahko z nado na uspeh merila s klubi, ki uživajo tak sloves kakor nedeljski gost.

Da to dosežemo, je treba skupnega dela vseh klubov in vseh drugih sportnih činiteljev. En sam klub se ne more razviti do mednarodne višine, ako nima okrog sebe vsaj približno enakovrednih rivalov. In ne more se razviti, ako dela aktivnih sportnikov «na zeleni trati» ne podpirajo v harmoniji tudi sportniki «za zeleno mizo». Od teh, ki so jim aktivni igralci izkazali svoje zaupanje s tem, da so jim poverili vodstvo «sportne politike», je morda baš v naših današnjih razmerah odvisno največ. Samo sporazumno delo med njimi in med izvršujočimi sportniki nas bo dvignilo iz podrejenosti, v kateri smo žal še danes. Stara pesem je to in morda že dolgočasna, a baš povodom nedeljske tekme, se je pokazala vnovič potreba jo ponoviti.

Ilirija je imela v nedeljo za nasprotnika izborno moštvo, ki je briljiralo zlasti s svojo napadalno vrsto, ki je producirala toliko fines, kakor smo jih pri nas redko kdaj videli. Nudila nam je celo kopo presenetljivih trikov in taktičnih manevrov, ki so seveda domačo obrambo spravili v precejšnjo zadrego. Igra napadalne vrste je bila prava propaganda, kako se z premišljeno kombinacijo pripravi ugoden položaj, da se dosežejo uspehi. Že igra napadalne vrste je bila vredna, da je mnogobrojna publika v hudem dežju vztrajala do konca pri igri. Pa tudi drugi igralci gostov niso škodovali slovesu, ki ga uživa Wacker. Izboren je vratar, čeprav gre prvi gol, ki ga je zabila Ilirija, na rovaš njegove taktične napake.

Ilirijansko moštvo je nastopilo — umljivo — z veliko tremo. V tem se je zlasti odlikovala obramba, vsled česar sta že v 4. in 7. minuti padla prva gola za goste. Beltram ni bil na svoji navadni višini, vendar pa je nadkriljeval Pretnarja, ki je topot odpovedal. V krilski vrsti je bil Hus boljši kot v Mariboru, Lado porabljiva moč, ki je zlasti pomagal branilcema. G. Zupančič je stal pred nalogo, kateri tudi kak močnejši, v tej tekmi ne bi bil kos. Izredno dober dan je imel vratar Soklič, ki je preprečil še večji poraz, ki bi bil vsled nezadostne obrambe neizogiben. Kljub slabemu terenu je držal težke in kočljive strele.

Skupna igra ilirijanskega napada je bila nekako šablonska; pazili so sicer pri oddajanju žoge na smer, kjer so domnevali kakega soigralca, žal pa je bila ta domneva navadno napačna. Najboljši igralec je bil topot I. Zupančič, ki je poleg hitrosti in požrtvovalnosti pokazal lepe centre. Kar se centriranja tiče, tudi Vidmajer ni zaostajal. Dolinar je v napadu boljši kot v krilski vrsti.

Da pa znajo biti naši napadalci tudi nevarni, so pokazali v drugi polovici igre, ko so večkrat oblegali nasprotnikova vrata ter dosegli nekaj kotov. V prvi polovici je bila premoč gostov očividna, v drugi pa je bila igra precej enaka. Goli za goste so padli v 4., 7., 29., (enajstmetrovka), 35. in 41. minuti prve in v 12. in 16. minuti druge polovice.

Izid je vsekakor časten za Ilirijo, ker je bil nasprotnik močan in je napel vse sile, da prične svojo turnejo po Jugoslaviji z lepim rezultatom. Sodnik g. Ochs ni bil kos težki tekmi, ki se je odigrala v živahnem tempu. Pregledal je mnogo pregreškov z ene in druge strani. Da je prevzel vlogo «der ausgleichenden Gerechtigkeit», ko je nepravilno diktiral proti gostom enajstmetrovko, da s tem popravi svojo napako proti Iliriji, kateri ni priznal gola radi of side, je pač kavalirsko, toda protipravilno.

T. Z.

Druge nedeljske nogometne tekme

Ljubljana: *Ilirija : Hermes 2 : 1 (1 : 1).* V nedeljo ob 10. dopoldne se je vršila prvenstvena tekma med Ilirijo in Hermesom. Ilirija je postavila radi popoldanske tekme z Wackrom le rezervo, ki pa je bila dovolj močna, da je odločila zmago za barve svojega kluba. Tekma ni nudila posebnih peripetij in je bila večinoma odprta. Pri Iliriji je po daljšem odmoru zopet nastopil Deržaj, ki je kot desni half popolnoma zadovoljil. Duša napada je bil Pevalek I., ki je tudi zabil oba gola. Vratar Ilirije je bil prav dober in mnogo obeta. Hermes je žilavo moštvo, ki se bo ob vztrajnem in marljivem treningu lhako lepo razvflo. Njega obramba je bila prav dobra, napad pa ni zadovoljeval in je zlasti pred golom nasprotnika popolnoma odpovedal. Edini gol za Hermes je bil avtogol, ki ga je zakrivil branilec Ilirije. Publike je bilo malo. Tekmo je dobro sodil g. Branko Hus. — *Jadran : Primorje 3 : 2 (1 : 1).* Prijateljska tekma med obema kluboma je končala s popolnoma zasluženo zmago Jadrana. Primorje tekme očividno ni smatralo za resno ter je podcenjevalo nasprotnika. Rezultat take tekme mora biti poraz, zlasti ker je Jadran pokazal prav lepo igro. — *Rezervi Ilirije in Hermesa* 5 : 1 (4 : 0). Igra prav živahna; Iliriji se obeta lep naraščaj, ako ga bo znala obdržati in vzgojiti.

Maribor: *S K. Maribor : Rapid 0 : 0.* Koti 9 : 4 za Maribor. Prvenstvena tekma, kateri je prisostvovalo mnogo občinstva. Sportski nivo tekme baš ni stal na izredni višini. Nervoznost vseh igralcev velika. Pri Rapidu je manjkala predvsem kombinacija, pri Mariboru pa se je od časa do časa vendarle videl kak kombiniran napad, ki pa je neposredno pred golom prešel v brezkončno kombiniranje. Maribor je imel tehnično boljše moštvo, o Rapidu pa moramo poudarjati, da je pokazal več elana in požrtvovalnosti. Pri Mariboru najboljša igralca srednji krilec Stauber in desni branilec Škrabar. Pri Rapidu je bila dobra obramba. Prva polovica se je igrala v znamenju lahke premoči Maribora, v drugi pa je bil Rapid nekoliko močnejši. Enajstmetrovka proti Rapidu v drugi polovici je šla čez gol. Sodnik Willer iz Zagreba izvrsten in nepristranski. — *S. K. Maribor rez. : Rapid rez. 2 : 1*

Zagreb: Pokalne tekme: Gradjanski : Ilirija 6 : 0 (3 : 0). Atene : Uskok 4 : 2. Penkala : Grafika 2 : 0.

Dunaj: Edina prvenstvena tekma zadnje nedelje med Simmeringom in Hertho je končala z zmago Simmeringa 3 : 1. Pokalne tekme so končale s pričakovanimi izidi, in sicer: Wacker : Vienna 2 : 1 (1 : 1), Hakoah : V. F. B. Mödling 6 : 2, Rapid : Admira 5 : 1 (0 : 0), Sportklub : WAC. 6 : 1 (2 : 0), WAF. : Floridsdorf 2 : 1.

Berlin: V Berlinu je zmagal Hamburger Sportverein nad Hollsteinom z 2 : 0 ter s tem postal prvak Severne Nemčije.

Amsterdam: Reprezentanca Belgije : reprezentanca Holandske 1 : 1.

Hazena v Zagrebu. (V nedeljo.) Hašk : Concordia 5 : 0. Lanska tekma je med obema teamoma končala z zmago Haška z 9 : 1.

Boj za pokal v Angliji. V soboto se je vršila v bližini Londona v novozgrajenem stadionu v Wembley parku 48. finalna tekma za pokal. Ta tekma je za Angleže najvažnejša, saj gre za to, kateri klub dobi dragoceni pokal, ki ga mu lastnoročno izroči sam kralj. Naravno je da je privabila ta tekma velikanske množice ljudstva. Prišlo jih je 280.000, ki pa niso vsi našli prostora na velikanskem igrišču. Dan, ko se vrši ta tekma, je za Anglijo praznik. Ob enajstih zaprejo vse trgovine in urade in kar le more, hiti na igrišče. Topot je bilo zanimanje zlasti veliko, ker je prišel v finale londonski klub Westham United F. C. — In Londončani bi bili seveda radi videli, da bi zmagalo njihovo moštvo. Bil je favorit, ki pa ni izpolnil nad svojih prijateljev. Zmagal je nasprotnik Bolton Wanderers z 2 : 0. Vsled velike gnječe je prišlo pri vhodih do izgredov. Občinstvo je podrlo ograje ter vdrlo brez vstopnic na prostor. V gnječi je bilo tisoč oseb težje ali lažje ranjenih. 60 so jih takoj prepeljali v bolnico.

Ilirija I. : Ilirija rez. — Na Igrišču Ilirije se vrši danes ob 17. uri nogometna tekma med prvim moštvom in rezervo Ilirije. Sestava moštev je sledeča: I. moštvo: Soklič - Beltram, Pretnar - Lado, Zupančič II, Grilc - Zupančič I, Učak, Oman, Dolinar, Vidmajer. Rezerva: Miklavčič II. - Borštnar, Marusig - Bregant, Držaj II, Držaj I. - Welbl, Pevalek I, Korošec, Pevalek II, Splichal.

Iz seje poslovnega odbora LNP.

(Dne 27. aprila 1923.)

Prijavljeni so za *S. K. Slovan:* Vidmajer Vekoslav, Počkaj Vlado, Kunstelj Alojzij. — Za *S. K. Svoboda Ljubljana:* Kunaver Miha, Jesenko Danijel, Marinko Valentin, Pobeška Ivan. *Navedeni igralci imajo pravo nastopa s 8. majem 1923.* — Za *Atletik-Sportklub, Celje:* Gener Fritz. — Za *S. S. K. Celje, Celje:* Oberlintner Roman, Pušenjak Janko, Aparnik Stanko, Kolterer Karl. — Za *S. K. Svoboda, Maribor:* Strauss Leo. Za *S. S. K. Maribor, Maribor:* Vračko Alojzij, Kaspar Jožef, Breznik Franc, Schell Franc. *Navedeni igralci imajo pravo nastopa s 14. majem 1923.* — Čitani so s pravom nastopa s 1. novembrom 1923: Levi Albert (S. K. Primorje), Marchlotti Viktor (S. K. Slovan). Takojšen nastop se dovoljuje igralcem: Kononenko Aleksej (LASK) in Ježek Ivan (S. K. Svoboda Ljubljana). — Igralec Zagar Janez (S. K. Primorje) je čitan s pravom nastopa za prvenstvene tekme s 1. novembrom 1923. — Tajnik IL

Gospodarska vprašanja

Tedenski tržni pregled

Žito: Trgovina z žitom je prošli teden nekoliko oživela in je bilo precej povpraševanja po koruzi in moki za domači konzum. Z inozemstvom se ni mnogo tržilo. V Vojvodini se pripravljajo izvozniki na izvoz večjih količin pšenice preko Madžarske v Avstrijo. Cena pšenici se je prošli teden nekoliko učvrstila in je bila koncem tedna 457.5 do 460 dinarjev postavno baška postaja. Rž se je ponujala v Vojvodini po 375 do 385 dinarjev, ječmen za pivovarne v Bački pa po 325 do 335 dinarjev. Oves se je plačal po 290 do 300 dinarjev, baška koruza po 265 do 270 dinarjev, sremska po 275 do 280 dinarjev. Stare zaloge moke so precej izčrpane. Povprašuje se po moki le za domači konzum; cena koncem tedna 687.5 do 710 dinarjev z mlina.

Živina: Cene se držijo trdno, ponekod že naraščajo. Živine ne pride preobilo na tržišča. Tudi v Avstriji se cene dvigajo, dočim so v Češkoslovaški nekoliko padle. Na sobotnem zagrebškem sejmu je bilo zelo malo živine, ker se je dan poprej vršil letni sejem. Cene za kg žive teže v Din so bile: boljše bosanske buše 12.50—13, slabe za klobase 10—11, teleta I. 17.50—18.50, II. 16.50—17.50, sremske svinje boljše okoli 27.50, slabše 23 do 24.50. — V Avstriji so notirali: voli 12 do 15 tisoč, krave in biki 11—14 tisoč, mršava goveda 6—10 tisoč, svinje debele 24—27 tisoč, mršave 25 tisoč avstrijskih kron za kg.

Jajca: Cene v inozemstvu popustile radi obilnih dovozov, kar je na domači trg le malo uplivalo. Prošli teden je bila povprečna cena v naši državi okoli 1.20 Din za komad.

Krma: Na sobotnem zagrebškem trgu se je tržilo seno po 162.50—175 Din za 100 kg.

Gospodarski položaj v Italiji

Kritični gospodarski položaj v Italiji se je koncem prošlega in v začetku tega leta brezdvomno precej zboljšal. Gotovo ni brez zaslug na tem zboljšanju Mussolinijeva vlada. Do predvojnega stanja, seveda, pa ima Italija menda še ravno tako dolgo pot kakor n. pr. Jugoslavija. Sicer se je pa Italija gospodarsko tudi pred vojno borila vedno s težkočami.

Italijanska trgovinska bilanca je bila pasivna vsako leto izza leta 1871. dalje. V nekaterih letih, kakor leta 1897., 1904. in 1914., je bil primanjkljaj sicer majhen, a nekatera druga leta, kakor l. 1887., 1908., 1918. in v povojnih letih je bil naravnost ogromen. Primanjkljaj trgovinske bilance v l. 1922. je znašal 6·43 milijarde lir, a je vendarle napram l. 1921., ko je znašal 8·99 milijarde lir, za 2·56 milijarde manjši. Za plačilno bilanco Italije je neugodno tudi pomanjkanje dela v bogatih državah, kjer je pred vojno dobivalo italijansko delavstvo izdatno zaposljenje in tvorilo s svojimi prihranki izravnalni element za plačilno bilanco. Zlasti lani je dobilo malo italijanskega delavstva zaposljenje v inozemstvu.

Obtok bankovcev vseh treh emisijskih bank je nazadoval v l. 1922. od 19·21 na 18·01 milijarde lir. Bančna kriza, ki je izbruhnila koncem l. 1920., se je lansko leto precej polegla. Čim prejšnje rešitve vprašanja interaliiranih dolgov si Italija ne želi samo zaradi zapletenosti tega problema s centralnim reparacijskim problemom, temveč tudi v posebnem, interesu državnega proračuna, ki je močno pasiven. Zunanji dolg države se je v prošlem letu zaradi prirastka obresti povečal od 21.25 milijarde na okroglo 22 milijard zlatih frankov, to je okroglo 90 milijard papirnatih lir.

Važna je pri presoji gospodarskega položaja v Italiji tudi statistika polomov podjetij. Po tej statistiki je vsota primanjkljajev pri podjetjih, ki so prišla v l. 1922. v konkurz, znašala 270·13 milijona lir, dočim je zadevna vsota dosegala v zadnjih treh letih pred vojno povprečno 50 milijonov lir na leto. Sicer se mora pri gornji številki vzeti v poštev zmanjšana vrednost lire, toda lani je poskočilo tudi število konkurzov, ki je znašalo 3556 primer proti 1783 v letu 1921. in 1642 v letu 1920. Zato je tem bolj presenetljiv zmanjšani primanjkljaj trgovinske bilance in pa dejstvo, da je brezposelnost v Italiji kljub oviram delavskega izseljevanja nazadovala. Spretno vzdržanje lire na primerni višini kljub tolikim za valuto neugodnim momentom znatno omiljuje draginjo, kar zavira nezadovoljnost med revnejšimi sloji.

Položaj italijanske industrije v splošnem se je lani zboljšal. S težkočami, večjimi ali manjšimi, so se borile zlasti še industrija svile, industrija konopelj, jutine tkalnice, strojne in avtomobilske tvornice, ladjedelstvo, industrija stekla, usnja in čevljev. V mnogem je težkočam industrije kriva tudi še neizpopolnjenost izdelkov, katerim na zunanjih trgih uspešno konkurira tuje boljše blago.

Slabo kakovost izdelkov pa zakrivlja predvsem pomanjkanje sirovin. Posebno se občuti pomanjkanje sirovega kamenega oglja. Zato je razumljivo, da se Italija po vzgledu drugih držav, ki skušajo dobiti v roke petrolejske vire, pogaja zanje z isto vztrajnostjo. Italija namerava pričeti z izkoriščanjem petrolejskih virov v srednji Italiji in nadaljevati s pripravami za izkoriščanje petrolejskih vrelcev v svojih afriških kolonijah. Od tega pa še dolgo dobo let ni pričakovati pomembnih uspehov. Zato je italijanska vlada sklenila nedavno s Poljsko pogodbo, po kateri se izroči posebni italijanski družbi izkoriščanje petrolejskih vrelcev na Poljskem za dobo 50 let z eventualnim podaljšanjem te dobe. Zemljišče, ki ga sme omenjena družba izkoriščati, obsega 2000 ha. Poljska vlada si je v pogodbi pridržala zase 15 odstotkov sirovega petroleja.

Italija ni preveč obdarjena z naravnim bogastvom, odtod menda tudi izvira italijanska vztrajnost iskanja izhoda iz kritičnega gospodarskega stanja. Vidna je ta vztrajnost tudi v tem, da se je obtok bankovcev zmanjšal in da se je kurz lire trdno držal kljub vsem zanj slabo govorečim okolnostim.

DOBAVE.

Dobava raznega materiala. Pri Glavni direkciji državnega posestva Belje v Kneževem se vrši 15. t. m. ofertalna licitacija glede dobave raznega materijala (strojnega olja in masti, krtačarskih izdelkov, koksa, kemičnih izdelkov, mineralij in barv, lepenke, gumijastih izdelkov, železne žice, verig in žebljev, orodja, izdelkov iz bombaževine in platna, lesa, strojev itd.) za sladkorno tovarno na Branjinem Vrhu.

Dobava sanitetnega materjala. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši 12. t. m. ofertalna licitacija za dobavo sanitetskega materijala.

Dobava materiala. V pisarni uprave smodnišnice v Kamniku se vrši 11. t. m. ob 11. ofertalna licitacija glede dobave 300 kg rumenega dekstrina, 100 kg navadnega mila (Zlatorog ali Gazela), 50 kg črne barve, suhe (Rebenschwarz), 100 komadov rižnoslamnatih metel št. 4, 50 komadov metel od morske trave (event. ščetin) dolžine 31 cm in 50 komadov omel od morske trave (event. ščetin) (Mühlwische) dolžine 33 cm.

Dobava mesa. V intendanturi komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu se vrši 5. t. m. ob 10. ofertalna licitacija glede dobave mesa za garnizijo Karlovac.

Dobava žičnikov in plomb. V pisarni smodnišnice v Kamniku se vrši 14. t. m. ob 11. ofertalna licitacija glede dobave 600 kg železnih žičnikov št. 20/45 in 100.000 komadov pločevinastih plomb 15 mm.

(Predmetni oglasi so v ljubljanski trgovski in obrtniški zbornici na vpogled.)

= **Kongres jugoslovanskih inženjerjev** se vrši koncem julija t. l. v Splitu. Udeležniki kongresa bodo prepotovali naše Primorje od Bakra do Kotora ter si ogledali vsa važnejša pristanišča in industrije.

= **Jugoslovansko - madžarska trgovinska zbornica.** Savez trgovaca v Subotici je zaključil pričeti z akcijo za osnovanje jugoslovansko - madžarske trgovinske zbornice s sedežem v Beogradu in Budimpešti ter s podružnicama v Zagrebu in Subotici.

= **Izsekavanje kostanjevih gozdov.** Pišejo nam: Izsekavanje kostanjevih gozdov v Sloveniji je zavzelo tako obširne dimenzije, da bi bil proti takemu neekonomičnemu pustošenju že potreben energičen nastop oblasti. Skoro po vseh postajah leže številni kupi kostanjevega lesa. Resnica je sicer, da kmetje zelo potrebujejo denar in da so zato prisiljeni marsikje prekomerno izsekati kostanjev les, vendar pa naj bi se izsekavanje vršilo vsaj o pravem času. Gozdovi silno trpijo, če se seka o vegetaciji ali mozgi. Kaj ne obstoja poseben zakon, ki določa, kdaj se sme sekati? Oblasti naj napravijo red, ker bodo sicer kostanjevi gozdi v nekaj letih izginili.

= **Potovanje češkoslovaških industrijalcev in trgovcev v Jugoslavijo.** Češkoslovaško - jugoslovansko gospodarsko udruženje v Pragi priredi v drugi polovici meseca septembra t. l. društveno potovanje v Jugoslavijo. Potovanje bo trajalo 15 dni in si bodo izletniki ogledali vse važnejše industrijske centre naše države.

= **Carinska šola v Beogradu** se otvori 1. maja. To šolo bodo morali posečati vsi mlajši carinski uradniki, da se izpopolnijo.

= **Poljoprivreda, temelji naprednoga gospodarenja.** Napisal Stjepan Pirnat. Izdala Ćirilo - Metodska knjižara v Zagrebu. Knjiga bo dobrodošla vsakomur, ki se kolikor toliko bavi s kmetijstvom, ker daje točna navodila za moderno in racijonalno obdelovanje zemlje. Vsebina: Predgovor. Najvažnije o životu i hranidbi bilja. O gospodarskom tlu. O gnoju i gnojidbi tla. Naravna gnojiva. Umjetna gnojiva. Zelena gnojiva. Cijepljenje tla. Obradba gospodarskoga tla. Dubljina oranja. Doba i broj oranja itd. Stane 20 dinarjev. Naroča se obenem s popisom ostalih kmetijskih knjig pri Ćirilo-Metodski knjižari v Zagrebu, Preradovićev trg 4.

= **Zlata parileta v Avstriji** znaša od 30. aprila do 6. maja 14.400 aK.

= **Zlati carinski nadavek v Nemčiji** znaša od 2. do 8. maja 551.900 % (prej 502.900 %).

= **Svoboden izvoz živine iz Rumunije.** Rumunska vlada je sklenila, da se s 1. junijem zopet dovoli svoboden izvoz žive živine.

= **Padanje ruskega rublja,** ki že itak ne velja mnogo, se še nadaljuje. 1 zlati rubelj velja sedaj nad 55 milijonov papirnatih sovjetskih rubljev. V obtoku se nahajajo že bankovci po 500 in po milijardo rubljev.

Negovanje lepote!

Mnoge dame imajo izvrstno kosmetiško sredstvo in ne vedo točne uporabe, od katere je delovanje največ odvisno.

Zahtevajte brezuvjetno kremo „**Zoraida**", „**nočno**" in „**dnevno**", samo ne uporabljajte obeh na enak način.

Dame s suho kožo si morajo na večer lice dobro namazati z „Nočno Zoraida" in v jutru z mlačno vodo in s pasto-milom Ifigenija umiti. V peneče milo dajte lešnik „Nočne Zoraida", operite lice in obrišite a potem namažite z „Dnevno Zoraida" in to nežno tarite, dokler se ne vpije v kožo. S Kolonjsko vodo se ni treba po licu drgniti, ali radi vonja pridajte v vodo, s katero se umivate, par kapljic.

Dame, katere imajo mastno kožo, naj na večer ne rabijo nič, ampak v pastino milo naj dajo malo „Nočne Zoraida", potem Kolonjske vode v mehko gobo obilneje ulijo, in potem z „Dnevno Zoraida" od čela dol masirajo.

Uran-Parfumerija
Ljubljana, Mestni trg 11

744

Večje podjetje v Ljubljani sprejme za svojo podružnico **v Zagrebu** in **Beogradu**

korespondenta in strojepisko

Pogoj: perfekten v srbohrvaščini. Ponudbe z referencami in opisom predslužbovanja pod „Stalna služba" na Aloma Company, anončna družba z o. z. v Ljubljani, Kongresni trg 3.

713

Slavnemu občinstvu naznanjam, da otvorim dne 1. maja

nanovo preurejeno kavarno in restavracijo

na Strelišču ob Večni poti.

Točil bom najfinejša ljutomerska vina ter skrbel tudi za vsakovrstna mrzla jedila. Zagotavljam točno postrežbo ter se priporočam za obilen obisk.

Anton Zima
kavarnar.

748

Idrijske čipke
iz najfinejšega lanenega sukanca
prodaja
Osrednja čipkarska zadruga, Pod Trančo 1.

Mali oglasi

stanejo z državnim davkom za inserate vred do 20 besedi Din 5·—, vsaka nadaljnja beseda 50 par več. — Piše se vedno naprej (lahko tudi v znamkah). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanju priložena znamka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe

Boljša družina v Ljubljani išče zdravega do 30 let starega **dekleta,** ki zna kuhati, ki ljubi otroke in ki zna opravljati vsa ostala gospodinjska dela. Naslov v upravi «Jutra». 1540

6 dobrih stavbenih in 2 pohištvena mizarja sprejme takoj stavbeno podjetje Florian Strauss, Tuzla. 1554

Gospod, 1530 ki bi poučeval navadne in moderne plese, se išče. Ponudbe pod «Dober honorar» na upravo «Jutra».

Trgovski pomočnik, star 20 let, dobro izvežban v mešani stroki, želi premeniti mesto v kaki večji trgovini, v mestu ali večjem trgu. Naslov pove uprava «Jutra». 1513

Prodajalko za trgovino z mešanim blagom na deželi, v večjem okraju na Spod. Štejerskem, se išče. Naslov pod «400» na podružnico «Jutra» v Mariboru. 1505

Učiteljica 1497 želi mesta čez počitnice k otrokom. Pogoj: Popolna oskrba v hiši in povrnitev potnih stroškov. Naslov pove uprava «Jutra».

Sluge, 1561 poštenega in zanesljivega, ki dobro pozna žitno stroko in ki zna dobro pisati, išče Mirko Stefanović, Ljubljana, Gorupova ulica 3.

Mladenič, 27 let star, izučen v špecerijski in kolonijalni stroki, z dobrimi izpričevali, vljuden v občevanju s strankami, vešč pisarniških poslov ter vajen potovanja, želi primerne službe, najraje v pisarni. — Cenjene dopise prosi pod «Trgovsko naobražen» na upravo «Jutra». 1567

Raznašalka kruha se išče. Plača po dogovoru. Naslov pove uprava «Jutra». 1574

Več čevljarskih 1417 **pomočnikov,** prvovrstnih, se sprejme v pisarni čevljarne «Jadran» v Kranju. Plača po dogovoru.

Dobro izučen 1557 **lončar in pečar** išče službe kot vodja ali kompanjon. Nastop takoj. Cenjene ponudbe na upravo «Jutra» pod «Lončar».

Bivši drž. poduradnik dober računar, vajen vseh pisarniških poslov, korespondence, išče službe. Cenjene ponudbe pod «Nada» na upr. «Jutra». 1559

Kupim

Nakup harmonija. Invalidska uprava želi kupiti za enega invalidskih zavodov harmonij, ki je lahko že rabljen, toda mora biti še dobro ohranjen in v dobrem stanju. Tozadevne ponudbe se naj vpošljejo na Invalidski odsek v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica. 1563

Šivalni stroj, 1570 rabljen, se kupi. Ponudbe pod «Stroj» na upravo «Jutra».

Harmonij 1541 kupi čitalnica v Zalogu pri Ljubljani, kamor se naj naslovijo tudi ponudbe do 10. maja.

Prodam

Pohištvo: 1409 Spalnice, jedilnice, kuhinje, pisalne mize najceneje pri Erman & Arbar, mizarstvo, St. Vid 4 nad Ljubljano.

Prenosni štedilnik z bakrenim kotlom, dobro prenovljen, tvrdke «Koloseus» 120×90 cm, pripr. za gostilno ali kmetijo, proda za nizko ceno J. Malenšek, Bohinjska Bistrica. 1528

Lepa kočija, 1526 dvovprežna, in mesarske sani, vse v dobrem stanu, malo rabljene, se ceno prodajo pri J. Kralju, Železniki.

Vrtnice, nizke in visoko-debelnate, lepih novih vrst, ter cvetlične dekoracije oken in balkonov priporoča slavnemu občinstvu Anton Ferant, trg. vrtnar v Ljubljani. 1520

Prodam 1555 par konj, 12 let star, in 3 leta starega. Pukmeister, Sevce pri Rimskih Toplicah.

Novo orehovo opravo za spalno sobo, več manufakturnega blaga in motorno kolo, se proda. Naslov pove uprava «Jutra». 1553

Prodam: 1560 Browning pištolo, kal. 6·35, in dve sablji za policijo. Ponudbe pod «Nada» na upravo «Jutra».

Proda se 1578 **lepa zbirka znamk.** Naslov pove uprava «Jutra».

Radi pomanjkanja prostora se takoj proda okoli 500 parov elegantnih ženskih in moških **čevljev** (ševro- in boks-usnje) po izjemni ceni K 600·— za par. Naslov pove uprava «Jutra». 1565

Lončena peč, 1577 dobro ohranjena, se po ceni proda. Poizve se Cankarjevo nabrežje 9.

Otroški vozliček za ležati, dobro ohranjen in lesen športni nerazložljiv, se proda. Naslov pove uprava «Jutra». 1576

Suhe hruške 1535 maslavnce, prvovrstno blago, razpošilja samo na veliko tvrdka M. Sbil, Mokronog.

Naprodaj 1501 Alfa Separator (150 litrov na uro), sod za izdelavo sirovega masla, 24 različnih modelov za sir, nekaj vrčev za mleko. Kelc, Unec št. 15 pri Rakeku.

Prodam 1542 novo spalno opravo iz trdega lesa, solidno delo. Fran Šeber, tapetnik, Ljubljana, Rožna ulica št. 5.

Oves, banaški, prvovrstni, na vreče po 14 K za kilogram, razprodaja Pomorska trgovačka agentura M. Bielic, Dunajska cesta 33, pri «Balkanu». 1548

Stanovanja

Mesečno sobo, 1575 z udobno opremo in posebnim vhodom za mesec maj, samo za večernje ure, išče distingviran gospod. Diskrecija zaželjena in zajamčena. Plačilo postranska stvar. Cenj. ponudbe pod šifro «Mir zajamčen» na upravo «Jutra».

Lepo meblirano sobo s posebnim vhodom se odda le boljšemu gospodu ali gospodični. Istotam se kupi bukov ali smrekov gozd v ljubljanski okolici, prodasta se pa lep zapravljenček z dvema sedežema in velika slamoreznica. Naslov se izve v upravi «Jutra». 1539

Dva gospoda 1573 se takoj sprejmeta na stanovanje in hrano, več gospodov pa na hrano. Naslov pove upravništvo «Jutra».

Nepremičnine

Malo posestvo v Račjem 115 pri Mariboru se proda. 1572

Majhna hiša, enonadstropna, s šestimi stanovanji, malo trgovino, (izza 1. julija t. l. prosto stanovanje), se v okolici Celja proda. Cena Din 175.000. Izve se pri Lovrotu Oto, Celje, Zavodna 4. 1564

Krasno posestvo v bližini Rudnika-Rajhenburg, na zelo ugodnem kraju, se proda. Cena po dogovoru. Več pove F. Abram, Brezje št. 26, pošta Rajhenburg ob Savi. 1566

Njiva 1506 v obsegu 1028 m² v Spodnji Šiški, se po ugodni ceni proda. Naslov v upravi «Jutra».

Dve hiši 1507 z vrtom v Semiču, na najprometnejšem kraju, tik farne cerkve, križišče okrajnih cest, pripravne za trgovino in kovačnico, se prodado. Cena po dogovoru. Ponudbe na upravo «Jutra» pod «Ugodna prilika».

Vila z lepim stavbiščem; **gostilna** z ali brez posestva; **posestvo** 23 oralov, vse kulture, poslopja in inventar 350.000 Din; **kavarna,** gostilna in trgovina v Nemški Avstriji; **več posestev,** hiš, trgovin, graščin, tovarn na Štajerskem in v Mariboru, proda pisarna **Zagorski,** Maribor, Barvarska ul. 3. 1533

Dopisovanje

Inteligenten gospod želi znanja z izobraženo, premožno gospodično. Le neanonimne ponudbe s sliko proti vrnitvi na upravo «Jutra» pod «18 — 25». 1556

Starejša, dobrosrčna, izobražena dama z nekaj premoženjem, lastnim gospodinjstvom, dobrimi stalnimi dohodki, zanesljiva pisarniška in gospodinjska moč, bi vstopila v kakršnokoli podjetje proti oskrbi v hiši brez honorarja. Bi šla kot opora in družabnica k starejšim ljudem, tudi k družini z otroki, oziroma bi prevzela kako podjetje na lasten račun. Ponudbe pod «Družba» na upr. «Jutra». 1558

Mlad gospod 1500 inženjer, želi korespondence z zdravo, iskreno in pametno devojko, z nekoliko premoženjem. Želi se slika. Neanonimne ponudbe na upravo «Jutra» pod «Šmarna gora».

Priženiti se želi k deklici ali vdovi, ki bi imela kako večje posestvo, mladenič, okrog 30 let, prijetne zunanjosti, s premoženjem pol milijona. Dopise na upravo «Jutra» pod «Mladenič». 1571

Dva mlada gospoda, dobro situirana, želita znanja v svrho ženitve z dvema gospodičnama v starosti od 17 do 24 let. Predpogoj: neomadeževano življenje. Le resne ponudbe s sliko na upravo «Jutra» pod «Milan in Vlado». Tajnost zajamčena. 1568

Razno

Posojilo od 100.000 Din išče mlad trgovec zaradi povečanja svoje trgovine. Jamstvo z nepremičninami. Obenem oddam košnjo na velikem travniku za vse leto. Cenj. ponudbe naj se pošljejo pod naslovom Mirko Stefanović, Ljubljana, Gorupova ulica 3. 1562

Belo perilo 1569 izdeluje točno in solidno novootvorjena izdelovalnica P. Jančigaj, Ljubljana, Resljeva cesta 29/I. levo.

Poskusi vsaj enkrat, četudi s prav majhnim besedilom med **Malimi oglasi** «Jutra». Če sploh kje, boš tu dosegel zaželjeni uspeh v **izdatno** večji meri kot **povsod drugod.** II

Pouk v nemščini, angleščini in glasovir'u kakor tudi instrukcije za ljudske šole, se daje po primerni ceni, Naslov pove uprava «Jutra». 1551

Fina hrana, 1531 opoldanska, event. tudi večerna, se išče v bližini Bleiweisove in Rimske ceste. Naslov pove uprava «Jutra».

Slike za legitimacije izdeluje najhitreje Hugon Hibšer, fotograf, Ljubljana, Valvazorjev trg 7, nasproti Križanske cerkve. 1491

Najboljša za zobe je Antiseptična ustna voda lekarne G. Bakarčič v Ljubljani, Karlovška cesta št. 2. 1482

Male oglase „Jutra“ se smatra za **najpripravnejše** posredovalno sredstvo, ki odgovarja vsem potrebam današnjega časa in je **cenejše** kot vsak drug inserat. Posebno ugodno je, da si sam že vnaprej lahko izračunaš, kaj Te bo stal **Mali oglas,** ter ga tudi lahko plačaš v znamkah. III

Pozor! 1554 Išče se družbenik za umetni mlin in žago, na dve turbini, 40 HP. Prednost imajo te stroke vajeni. Več se izve pri g. Francu Kumpariču, Raskrižje, p. Štrigova, Medjimurje.

Kompanjon, 1547 dobro situiran, energičen, izvežban, se išče za prvovrstno mešano trgovino na drobno in debelo v večjem industrijskem kraju na deželi, za takoj. Vse ugodnosti na razpolago. Ponudbe pod «Večja garancija» na upravo «Jutra».

Za industrijsko podjetje 1484 bi se oddala električna sila, približno 30 Amp., mogoče tudi prostori, v bližini kolodvora. Pojasnila daje Warsberg, Rečica ob Paki.

Trgovec z lesom išče posojilo Din 50.000·— proti garanciji in visokim obrestim. Eventuelno sprejme družabnika(co) s primernim kapitalom. Ponudbe pod «Veliki dobiček» na upravništvo «Jutra». 1512

Prav vsakdo kdor kaj **išče,** kdor kaj **ponuja,** kdor kaj **kupuje,** kdor kaj **prodaja,** prav vsakdo **priznava,** da imajo **čudovit uspeh Mali oglasi** v «Jutru». I

Sienkiewiczevi romani

v novi izdaji so začeli izhajati pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

Prvi roman, ki že izhaja v snopičih po 4 pole in prinaša tudi ilustracije, je znameniti zgodovinski roman

„Z ognjem in mečem“,

katerega dve slovenski izdaji sta bili že davno razprodani. Vsak snopič velja s poštnino vred 9 Din. Do sedaj je izšlo pet snopičev.

Naročniki naj pošiljajo naročnino in naj se priglašajo pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ul. 54.

Cie. Gle. Transatlantique

Francoska linija

Havre-New York

Najkrajša linija, samo

6 dni čez morje.

Glavno zastopstvo:

Slovenska banka, d. d. v Zagrebu.

Vozne listke in tozadevna pojasnila daje

zastopnik Ivan Kraker

Ljubljana, Kolodvorska ulica 41.

!! Medjimurski konji !!

Poltežki in čisto težki konji in kobile za vprego in odgoj za gospodarstva in tovarne stoje stalno za prodajo pod najkulantnejšimi pogoji pri

E. VAJDA veletrgovina s konji ČAKOVEC

Medjimurje (Jugoslavija).

Brzojavi: Vajda Čakovec **Telefon interurb. 59, 4**

98

Vabilo k rednemu občnemu zboru

za 35. upravno leto Posojilnice v Ribnici

registrovane zadruge z omejeno zavezo, ki se vrši

v četrtek, dne 10. aprila 1923. ob 2. uri popoldne v posojilniških prostorih.

DNEVNI RED:

1.) Poročilo in odobrenje računa za leto 1922.
2.) Volitev načelništva in računskih pregledovalcev za leto 1923.
3.) Razgovor o spremembi pravil.
4.) Slučajni predlogi.

Načelstvo.

736

740

Generalna popravila automobilov,

nove karoserije ali predelavanje starih, lakiranje in tapeciranje. — Solidno delo in zmerna cena.

Če auto odpove,

pride takoj pomožni auto na telefonični poklic 236.

Jugo-Auto, d. z o. z., Dunajska cesta 36.

Prva notr. izvozna in uvozna gospodarska zadruga, r. z. z o. z., v Cerknici

vabi vse svoje člane na

izredni občni zbor,

ki se vrši 12. maja 1923. ob 5. uri pop. v zadružni pisarni.

DNEVNI RED: 737

1.) Volitev načelstva.
2.) Volitev nadzorstva.
3.) Izpremembe pravil.
4.) Slučajnosti.

Če ne pride ob določeni uri zadostno število članov na občni zbor, se vrši pol ure pozneje v istem prostoru drug občni zbor, ki je sklepčen ob vsaki udeležbi.

Načelstvo.

PRISTNI

tirolski lodni

za sportne obleke, solidno in trpežno blago pri tvrdki 59/VI

R. & E. Skaberne, Ljubljana, Mestni trg 10.

Proda

se na Štajerskem, 20 minut oddaljeno od trga in železniške postaje, približno 16 oralov obsegajoče posestvo, sestoječe iz zidane hiše in gospodarskega poslopja, 1½ orala vinograda, treh parcel gozda, njiv, travnikov in velikega sadnega vrta. Celo posestvo se drži skupaj in je na njem gostilniška obrt ter poleg romarska cerkev. Cena 400.000 Din. Naslov pove uprava «Jutra». 739

Kupi se

graščinsko posestvo.

Cenjene ponudbe z navedbo cene, po možnosti s sliko poslopja na upravo «Jutra» pod **„Lepa lega“.** 741

Uradnika,

zmožnega knjigovodstva, slovenske, nemške in italijanske korespondence, **sprejme spedicijsko podjetje.** Nastop takoj. Ponudbe z navedbo pogojev pod «Spretnost» na Anončno družbo **Aloma Company,** Ljubljana, Kongresni trg 3. 743

Kdor hoče kaj prodati
Kdor hoče kaj kupiti
Kdor išče službe itd.
— inseriraj v „Jutru“

Zopet došli

Dežni plašči

od preprostih do najfinejših v veliki izbiri po izredno nizki ceni

v modni in galanterijski trgovini

Jakob Lah, Maribor,

Glavni trg 2. 662

Kolarska delavnica in karoserija za avtomobile

VLASTIMIR PETROVIĆ

Beograd, Ratarska 21

išče

izvežbanega tapetnika

proti dobri plači. Stalen posel. Službo lahko nastopi takoj. Ponudbe naj se pošljejo na gorenji naslov. 711

Dežni plašči

za dame in gospode

v cenah Din 500·— do Din 1000·—

Specialna zaloga 670

Drago Schwab, Ljubljana,

pod Narodno kavarno.

Zahtevajte

v kavarnah, javnih lokalih, gostilnah in brivnicah

„JUTRO“

PLAKATIRANJE

V LJUBLJANI, ZAGREBU IN BEOGRADU

izvršuje

na lastnih tablah in kioskih

ALOMA COMPANY

anončna in reklamna družba z o. z.

LJUBLJANA Kongresni trg 3

BEOGRAD Sremska ulica 9

714